

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

Q. Sertorius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι παράλληλοι

ΣΕΡΤΩΡΙΟΥ

καὶ

ΕΥΜΕΝΟΥΣ.

ΣΕΡΤΩΡΙΟΣ.

Ο ΑΥΜΑΣΤΟΝ μάλιστα δοκῆστι, ἐν ἀπείρῳ τῶν χρόνων τὴν τύχης ἄλλοτε ἄλλως ρεῖσθης, ὅτι τῶν τὰ συμπύματα πολλάκις κατὰ φέρεσθαι τὸ αὐτόμαλον. εἴτε γὰρ δοκῆστι τὸ ὑποκειμένων ἐπισμόνον τὸ πλήθος, ἀφρονον ἔχει τὴν ἄποτελουμένων ὁμοιότητος χορηγῶν ἢ τὴν τὴν ἔλης ὑπολείπει· εἴτε ἔκ πινω ὠρισμένων ἀριθμῶν ἐμπλέκεται τὰ παρὰ γὰρ, πολλάκις αἰάγκη τῶν τὰ γίνεσθαι ἀλλὰ τῶν αὐτῶν παρὰ γὰρ. ἐπεὶ δὲ ἀραπῶντες ἐνίοι τὰ πιαυτά, σιωάζουσιν ἰσορῶν καὶ ἀκρῆ τῶν καὶ τὴν γὰρ γινόντων ὅσα λογισμοῦ καὶ παρὰ γὰρ ἐργασίας εἰσὶν (ὅτι, ὅτι δυνεῖν Ἀπείρων ἡμερῶν ἐμφανῶν, τοῦ μὲν Σύρου, τῆς Ἰ. Ἀρκάδος ἐκείτερος ὑπὸ σὺς ἀπώλετο· δυνεῖν Ἰ. Ἀκταίωνων, ὁ μὲν ὑπὸ τῶν κυνῶν, ὁ δὲ ὑπὸ τῶν ἑρατῶν διασπᾶσθαι· δυνεῖν Ἰ. Σκιπίωνων, ὅφ' ἔμην ἐνίκησαν Κερχιδῶνιοι παρὰ γὰρ, ὅφ' ἔμην ὑπερὶν δὲ δυνεῖν αἰηρέθησαν. ἐάλω δὲ τὸ Ἰλιον ὑφ' Ἡρακλέους ἀλλὰ τῶν Λαομέδοντος ἵπποις, καὶ ὑπὸ Ἀγαμέμνονος ἀλλὰ τῶν δουρείου παρὰ γὰρ ἄνθρωπος ἵππου· τείτον δὲ ὑπὸ Χαειδήμης, τῆς πύλας ἵππου ἱνὸς ἐμπροσθέντος, ἀποκλείσθαι τὰ τῶν Ἰλίων μὴ διωκέντων. δυνεῖν Ἰ. ὁμοφύμφον ποῖς δὲ ὠδεσάπιδ φυτοῖς πόλεμιν, Ἰου καὶ Σμύρνης, τὸν ποιητῶν Ὀμηρον ἐν ἢ μὲν ἡμέσθαι λέγουσιν, ἐν ἢ Ἰ. ἀποθάνειν) φέρε καὶ τῶν παρὰ γὰρ αὐτοῖς, ὅτι καὶ τῶν στρατηγῶν οἱ πολεμικῶτατοι, καὶ πλείστα δόξα κατεργασάμενοι μὲν δεινότητος, ἐπερὶ φθαλμοὶ γινόνασιν, Φίλιππος, Ἀντήριος, Ἀνίβας, καὶ οὐ τὸ δὲ τὸ σύστημα Σερτώριος, ὃν Φιλίππου μὲν δὲ τῆς ἀποφάνοις παρὰ γὰρ ἐπερὶ τῶν γυναικῶν, Ἀντήριου δὲ πισυτέρον καὶ φίλοις, Ἀνίβου δὲ ἡμερώτερον παρὰ γὰρ πολεμίοις· λειπόμενοι δὲ σιωῶσι μὲν ὁδοῦς τούτων, τύχη δὲ, πόρων ἢ πολὺ τὴν ἐμφανῶν πολεμίων χαλεπωτέρα καὶ πᾶντα χησάμενος, ἐπαμύσθωσεν ἑαυτὸν ἐμπειρία μὲν τῆς Μετέλλου, πόλεμιν ἢ τῆς Πομπηίου, τύχη ἢ τῆς Σύλλου, δυνάμει ἢ τῆς Ρωμαίων, φυγῆς καὶ βαρβαρῶν ἐπιλητῶν ἀρχῶν αἰπιπαξάμενος· τῶν δὲ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων τὸ Κερχιδῶν ὁμοιοφύμφον Εὐμῆν. ἀμφοτέροι γὰρ ἀρχικῶν, καὶ σὺ δόξα πολεμικῶν, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν ἀποξενωθέντες, ἡησάμενοι δὲ ἀλλοδαπῶν, τύχη ἢ χησάμενοι βία καὶ τῶν τελευτῶν. ὅτι βουλοθέντες γὰρ ἀμφοτέροι, μὲν οὖν τῶν πολεμίοις οἰκῶν, ὑπὸ τῶν ἀμηνέθησαν.

Κοίντῳ Σερτώριῳ γῆρος ἰὼ δοκῆ ἀσημῶτατον ἐν πόλει Νούσθης τῆς Σαβίνων· τρεφείς δὲ κρομῶσιν ὑπὸ μητεὶ χήρα, πατρὸς ὄρφανός, ὑπερφυῶς δοκῆ φιλομήτωρ γινέσθαι ὄνομα τῆς μητερός Ῥέα καὶ λέγουσιν ἠσκητο μὲν οὖν καὶ κατὰ δίκης ἰκμαῶς, καὶ πᾶν καὶ δυνάμειν ἐν τῇ πόλει μειοκίον ὡν ἀπὸ τοῦ λέγειν ἔχεν.

PLVTARCHI

vita comparata

Q. SERTORII

&

EVMENIS.

Q. SERTORIVS.

REs non est stupenda fortassis, si tempore immenso, aliàs aliter fluente fortuna, deuoluatur identidem ad casus eosdem temeritas. Siue enim finitus nõ est accidentium numerus, largam habet similitudinis corũ quæ efficiuntur fortuna suppediatricem materiæ affluentia: siue ex numeris quibusdam finitis connectantur res, eadem necesse est subinde existant ex iisdem absolutæ. Quia verò libenter aliqui ista quæ acciderunt fortuito, lectione vel auditione percepta colligunt, siqua consilio & prouidentia videntur facta, (vt quod duo nobilitati sint Atties, vnus Syrus, Arcas alter, vterq; à sue interemptus: duo Actæones, hic à canibus, ille discerptus ab amatoribus: duorum Scipionum ab altero deuicti antè Carthaginenses, ab altero funditus excisi: captam Troiam ab Hercule ob Laomedontis equos: ab Agamemnone per ligneum appellatũ equum: tertio à Charidemo, quũ, pto lapsa in porta equo, eam claudere citò Troiani non potuissent: plantis duabus flagrantissimis cognominum vrbium li & Smyrnæ, qua significans violam & myrrham, Homerum poetam in vna natum perhibeant, defunctũ in altera) age, subnectamus hoc superioribus, imperatorum bellicosissimos, quiq; plurima dolo & calliditate perpetrauerunt, altero lumine orbatos fuisse, Philippum, Antigonum, Annibalem, & de quo nunc tractamus Sertorium: quem Philippo dicas in amoribus fuisse continentiore, Antigono firmitiore erga amicos, clementiore erga hostes Annibale, nulli horum prudentia concedere, sed omnib. fortuna: qua supra omnes illustres hostes suos vsus multo vbiq; arcerbissima adæquauit illis se, belli scientia cum Metelli vsu, audacia cum Pompeii, fortuna cum Syllæ, potentia cum populi Romani viribus exul & barbarorum aduenæ dux comparatus: huic in Græcis potissimum equiparamus Cardianum Eumenem. Ambo enim insignes fuerunt imperatores, & astuti bellatores, extra patriã peregrinantes, alienigenarũ ductores, fortuna conflictati aspera, ad exitum & nouerca siquidem circumuentus vterque insidiis, atquo quibuscum hostes vicerat, ab iisdem est oppressus.

Q. Sertorius, non obscurissimis natalibus, ex Sabinis oppido Nursia ortus fuit. A matre vidua patre orbis honestè eductus genitricem dilexit mirificè. nomen matris Rheam dicunt. In causis dicendis satis fuit versatus, collegeratque adolescens nonnullas ex dicendi facultate opes.

Verum ornamenta eius militaria & præclara facta eò animum deflexere. Prima stipendia, quum Cimbri & Theutoni impressionem fecissent in Galliam, sub Cepione faciens, quum essent Romani fusi fugatique, equo amisso ac conciso vulneribus corpore Rhodanum transmisit eum ipsa lorica & scuto aduersis ingentibus undis natans. Adèd erat robusto corpore & subacto exercitatione. Incumbentibus iterum illis infinita multitudo & terribilibus minis, vt magni operis esset militem Romanum tunc vllum ordines tenere & dicto audientem esse duci, (dux Marius erat) Sertorius suscepit ire speculatum hostes. Vestitu amictus Gallico, & maximè communia linguæ ad congressum ex tempore doctus, miscuit se barbaris. Vbi præcipuè necessaria partim contemplatus est, partim accepit auribus, ad Marium est regressus. Cuius rei causa donis militariibus est honoratus. Per reliquum belli multa prudentiæ, multa audaciæ edidit opera. vnde nomen & fidem apud imperatorem meruit. Bello profligato Cimbrico & Theutonico, tribunus militum in Hispaniam sub Didio prætor missus, hybernauit in vrbe Celtiberorum Castulone. Quum verò milites in abundantia rerum petulantes & ferè mero profligatos contemnerent barbari, auxilium implorauerunt à vicinis Gyriscenis, factoque per domos impetu interfecerunt eos. Ibi Sertorius cum paucis oppido elapsus, contractis iis qui euaserant, circulauit mœnia, & qua porta fuerant barbari furtim ingressi, quum patientem eam reperisset, non idem ac illi fecit, verum statione apposita, atque occupata omni ex parte vrbe, omnes puberes occidit. Quibus contrucidatis imperat militibus vt armis & vestibus suis positis & barbarorum sumptis, pergant ad urbem illam ex qua fuerant missi, qui nocte oppresserant ipsos. Ludificatis armorum specie barbaris, offendit portas patentes, & multos mortales cepit, qui amicis & ciuibus re benefesta arbitrabantur procedere obuiam. Vnde multi sunt à Romanis circa portas contrucidati, reliqui deditione facta sub corona venièrè. Hinc Sertorii ingens in Hispania nomen fuit. Vt primùm est ad urbem reuersus, quaestor Galliarum circumpadanæ in tempore creatur. Nam bello exardescente Marfico, iussus delectum habere & arma parare, studio & festinatione rei adhibita præter cæterorum iuuenum lentitudinem & mollitiàm, peperit sibi viri impigri opinionem. Atqui non decessit de militari audacia, vbi ad dignitatem aspirauit ducis: sed & manu præclara opera edidit, corporique in certaminibus minus parcendo alterum oculum, qui fuit ei erutus, amisit. Ob quod etiam gloriabatur perpetuò, alios non semper strenuitatis circumferre secum testimonia, sed deponere torques, hastas, coronas: sibi fortitudinis insignia permanere, quando eisdem virtutis suæ & calamitatis habeat spectatores. Habuit etiam ei populus meritum honorem. Nam ingredientem theatrum plausu exceperit & lætis acclamationibus: quod quidem non temerè vel honoribus & ætate prouectis deferebat. Tribunatum plebis tamen quum peteret, tulit per Syllanâ factione repulsam.

A αἱ δὲ πρὸς τὰ στρατιωτικὰ ἀγαθὰ ἰσχυροὶ αὐτῷ καὶ ἀπορροιαί εἰς αὐτὸν πλὴν φιλομυθίας μετέστησαν. ἄριστον μὲν οὖν, Κίμβρων καὶ Τευτόνων ἐμβέβηκόντων εἰς Γαλατίας, στρατεύομενος ὑπὸ Σικυπίωνι, καὶ κῶς ἀγωνισαμένων τῷ Ρωμαίων, καὶ Ἑπῆς ἡμιόλης ἀποβέβηκας τῷ Ἰππων, καὶ κατὰ πεδῶν μῦθος ὁ σῶμα τῷ Ροδανὸν διεπέρασαν ἑαυτὰ τε τὰ θάλασσαν καὶ θυρέων πρὸς ἐλαττόν ρεύμα πᾶν ἰσχυρόμενος. οὕτω δὲ σῶμα ῥωμαλέων ἰὼ αὐτῷ, καὶ διὰ πᾶνον τῆ ἀσκήσει δούτερον ἢ τῷ αὐτῷ ἐπὶ χρομῶν μυσίασι πολλῶν καὶ δεινῶν ἀπειλαῖς, ὥστε καὶ ὁ μῦθον αἰδρα Ρωμαίων ἐν ταῖς τότε καὶ ὁ περὶ θεῶν τῶν στρατηγῶν, μὲν γὰρ ἔργον εἶ, Μάριος μὲν ἠγείτο, Σερτώειος δὲ κατὰ σκοπιῶν ὑπέστη τὸν πολέμων ἐσθῆτι Κελτικῆ σκλασάμενος, καὶ τὰ κρινότατα τὸ δὲ ἀλέκτου πρὸς ἐντευξίν ὅτι κερὰ τῶν λαβῶν, ἀναμύγνεται τοῖς βαρβάρους καὶ τὰ μὲν ἰδῶν, τὰ δὲ ἀκρῆ πύδουμος τῷ ἐπειρήντων, ἐπαμύλη πρὸς Μάριον. τότε μὲν οὖν δρισείων ἐτυχεν. ὡς δὲ τῆ λοιπῆ στρατεία πολλὰ καὶ στωέσεως ἔργα καὶ τόλμης ἀποδείξαμενος, εἰς ὄνομα καὶ πῆσιν ὑπὸ τῆ στρατηγῶν πρὸς ἡμῶν τῷ Κίμβρων καὶ Τευτόνων πόλεμον, ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ Δειδῶν στρατηγῶν χιλιαρχὸς ἐπὶ Ἰβηρίας, ἐν τῇ πόλει Κάσλων παρεχόμενος τῷ Κελτικῶν ἐπεὶ καὶ τῷ στρατιωτῶν ἐν ἀφῆτοις ὑβρίζοντων καὶ τὰ πολλὰ μεθύοντων κατὰ φρονήσαντες οἱ βαρβάρους, μετεπέμψαντο νυκτὸς ἐπιχειρήσειαν τῶν ἀστυγείτων Γυρσιανῶν, καὶ κατ' οἰκίας ἐπιόντες ἐκτεινον αὐτοῖς, ὑπεκδύς ὁ Σερτώειος μὲν ὀλίγων, καὶ πῆς ἐκπιπῶντας σωμαζαγῶν κύκλω τὴν πόλιν ἐσθῆλθε καὶ καθ' ἅς οἱ βαρβάρους πύλας ἔλαθον παρελασσόντες ἀεὶ ἀγμῶν δῶρον, ἐξ αὐτῶν ἐκείνοις ἔπαθεν, ἀλλὰ φρουρὰς ἐπιτήσας, καὶ καταλαβῶν πόλιν ἀχρῶν πᾶν πόλιν, ἐκτεινον πῆς ἐν ἡλικία πᾶντας, ὡς δὲ ἀνυπέστησαν, ἐκέλευσεν πῆς στρατιώτας πᾶντας τὰ μὲν αὐτῷ ὄπλα καὶ τὰ ἐσθῆτα κατὰ λαθεῖν, τοῖς δὲ τῶν βαρβάρων ἐσθῆτα σκλαμῶν ἐπέσθαι πρὸς τὴν πόλιν ἐκείνῳ, ὅς ἦς ἀπεσάλησαν οἱ νύκταρ ἐπιπεσόντες αὐτοῖς. ἡμεῖς μὲν δὲ τῆ τῷ ὄπλων ὄψῃ τοῖς βαρβάρους, τῶν τε πύλας ἀνεγμῶν δῶρον, καὶ πλῆθος ἀνδρῶν ἔλαθεν οἰομένων ἀπῆρτορ ὅς περὶ ἀχρῶν φίλοις καὶ πολιταῖς. δὲ πλείστοι μὲν ὑπὸ τῷ Ρωμαίων ἐσφάθηον πρὸς τὰς πύλας, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἀδόντες ἑαυτοῖς ἐπὶ ἐσθῆσαν. ἐκ τούτου Σερτώειος ἐν τῇ Ἰβηρία διεβοήθη καὶ ὅτε ἄριστον ἐπαμύλην εἰς Ρωμαίω, παμίας ἀποδείκνυται τῷ πρὸς Πάδον Γαλατίας ἐν δέοντι. τὸ γὰρ Μαρσιχὸν πολέμου στωισαμένου, στρατιώτας τε πρὸς ἐλαττόν αὐτῷ κατὰ λέγειν, καὶ ὄπλα ποιείατ, σπουδῶν καὶ πάχος πρὸς αὐτοῖς τῶν ἔργων, τῶν δὲ τῷ ἄλλων νέων βραδυτήτων καὶ μαλακίας, ἀνδρὸς ἐμπεράτως βιωσάμενος δόξαν ἔσχεν. ἐμὲν ὑφῆκατ τῆ στρατιωτικῆς τόλμης, εἰς ἀξίωμα πρὸς ἡλιθῶς ἠγεμόνος, ἀλλὰ καὶ χειρὸς ἐπιδεικνύμενος ἔργα θαυμαστὰ, καὶ ὁ σῶμα τοῖς ἀγῶνι ἀφειδῶς ἐπιδίδου, τῷ ὄφειν ἀπέβαλε τῆ ἐτέραν ἐκχεύεισαν. ὅτι τῶν δὲ καὶ καλλοπιζόμενος αἰεὶ διετέλει. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις οὐκ αἰεὶ τὰ μὲν πῆρα τῶν δρισείων πρὸς φέρειν, ἀλλὰ καὶ ἀποτίθεατ σρεπία καὶ δόξα καὶ σεφῆσι αὐτῷ ἢ τῆς ἀνδραγαθίας πρὸς ἀμύλην τὰ νωεῖσματα, τοῖς αὐτοῖς ἔχοντι τῆς δρισεῖς ἀμα καὶ τῆ συμφουρίας θεατῶν. ἀπέδωκε δὲ καὶ ὁ δῆμος αὐτῷ πῆ μὲν πρὸς αὐτῶν.

μὲν πρὸς αὐτῶν. εἰσελθόντα γὰρ εἰς θεῶν δέδεξαντο τε κρότω καὶ κατευφῆμισαν ὡν οὐδὲ τοῖς πᾶν πρὸς ἡλικίαν τε καὶ δόξαν, τυχεῖν ἰὼ ῥάδιον. δημῶν καὶ μῦθοι μελῶν, Σύλλα κατὰ σαπῶσαντος αὐτὸν ἔξεπεσεν.

δὲ καὶ δοκεῖ γινώσκειν μισσοῦμας. ἐπεὶ δὲ Μάριος μὲν
 ὑπὸ Σύλλα κρατηθεὶς ἐφύλαξε, Σύλλας δὲ Μιθριδάτη πολ-
 λεμήσαν ἀπῆρει, τὸ δὲ ὑπάτων, Οκτάβιος μὲν ὅτι τὸ Σύλλα
 παρὰ τὸν εὐεχόμενον ἐμύνην, Κίνας δὲ νεωτερίζων, ὑποφειδόμενος
 ἀνεκλείπει τὴν Μάριον τῶν πύτων παρὰ τὸν εὐεχόμενον αὐτὸν ὁ
 Σερτώριος, ἀλλως τε καὶ τὸ Οκτάβιον ὁρᾶν μὲν αὐτὸν ἀμειλί-
 τερον ὄντα, τοῖς δὲ Μάριον φίλοις ἀπιστοῦντα. ἤμοιός τις δὲ τοῖς
 ὑπὸ ἀπὸ τῆς ἀγροῦ μάχης μεγάλης, Οκτάβιος μὲν ἐκρά-
 τησεν, Κίνας δὲ καὶ Σερτώριος οὐ πολλὰ ἐλάττους τῶν μωρίων
 ἀποβαλόντες ἐφυγῶν καὶ τὸ πᾶσι τὴν Ἰταλίαν ἐπι δεσποταρχίαν
 ἐρατοπέδων παρὰ τὸν εὐεχόμενον τὰ πλείστα περὶ τοῦ, ταχὺ κατέστη-
 σαν ἀξιομαχοὶ τοῖς πᾶσι τὸ Οκτάβιον. Μάριος δὲ κατὰ πλῆ-
 σαντος ἐκ Λιβύης, καὶ τῶν Κίνας παρὰ τὸν εὐεχόμενον αὐτὸν, ὡς
 ἰδιώτην ὑπὸ ἀπὸ τῶν τοῖς μὲν ἄλλοις ἐδοκεῖ δέχεσθαι, Σερτώριος
 δὲ ἀπὸ τῆς ἀγροῦ εἴτε τὸ Κίνας ἢ τὸν οἰόμενος αὐτὸν παρὰ τὸν εὐεχόμενον,
 ἀνδρὸς ἡγεμονικωτέρου παρὰ τὸν εὐεχόμενον, εἴτε τὸ βαρύτερον τὸ Μάριον
 δεδδικῶς, μὴ πᾶσι τὰ παρὰ τὸν εὐεχόμενον συλχῆν, θυμῶν μὲν οὐκ
 ἔχοι πῆρα δίκης ἐκ τῆς κρατεῖν παρὰ τὸν εὐεχόμενον. ἐλεγκτῶν
 μικρῶν δὲ τὸ ἀπολείποντον ἐργῶν αὐτοῖς ἢ δὴ κρατοῦσι δέξασ-
 θῶν δὲ τὸ Μάριον, ὃ σὺμπᾶσι οἴσασθαι τὸ δέξασθαι ἐκείνον καὶ
 τὸ δυνάμεως. χαλεπὸν οὖν τὸ παρὰ τὸν εὐεχόμενον ἀρχῆς καὶ ἀπι-
 στοῦ. εἰποῦς δὲ Κίνας, ταῦτα μὲν ὀρθῶς ὑπολογίζεσθαι τὸν
 Σερτώριον, αἰδέεσθαι δὲ καὶ δέχεσθαι ὅπως ἀπίστανται τὸ Μά-
 ριον αὐτὸς, ὅτι κρινανία παρὰ τὸν εὐεχόμενον κεκληκῶς, ὑπολα-
 βῶν ὁ Σερτώριος εἶπεν, Ἄλλ' ἐγὼ μὲν αὐτὸν ἀφ' αὐτοῦ Μά-
 ριον ἡκεῖν νομίζων εἰς Ἰταλίαν, ὃ συμφέρον ἐσθ' εἶπαι σοὶ δὲ
 τὸ ἀρχὴν ὡς ἐβελθέει καλῶς εἴχων, ἡκίβητος ὃν αὐτὸς ἐλ-
 πῆν ἡξίωσας, ἀλλὰ χρεῖσθαι καὶ δέχεσθαι, τὸ πῆρας μηδεὶν λο-
 γισμῶν χρεῖσθαι διδύσις. οὕτως μετὰ πέμπεται τὸ Μάριον
 Κίνας. καὶ τριχῆ τὸ δυνάμεως ἀνεμνηθεῖς ἤρχον οἱ φῆσιν
 εἶχε πολεμηθεῖς τὸ τὸ πολέμου, καὶ τὸ πᾶσι τὸ Κίνας καὶ Μά-
 ριον ἐμφορεθῶν ὑβρεῖς τε καὶ πικρίας ἀπάσης, ὡς τε χρε-
 σον ἀποδείξει Ρωμαίοις τὰ τὸ πολέμου κακὰ, Σερτώριος
 λέγεται μόνος ἔτε ἀποκτεῖναι πινὰ παρὰ τὸν εὐεχόμενον, ἔτε ἐνυβρί-
 σαι κρατῆρ, ἀλλὰ καὶ τὰ Μάριον διεχρεῖναι, καὶ τὸ Κίνας,
 ὅτι τὸν εὐεχόμενον ἰδία καὶ δέοιμος, μετεωτέρον ποιεῖν. τέλος δὲ τὸ
 δέλων, οἱ δὲ Μάριος συμμάχος μὲν ἐκ τῶν πολέμων, δρυφό-
 ρος δὲ τὸ τυραννίδος ἔχων ἰσχυροῖς καὶ πολλοῖς ἐποίησεν, τὰ μὲν
 ἐκείνης διδόντος καὶ κελθόντος, τὰ δὲ καὶ βία παρὰ τὸν εὐεχόμενον εἰς
 τὸς δεσποτῶν, σφραγίστων μὲν αὐτοῖς, τῶν δὲ δεσποτῶν πλη-
 σιαζόντων καὶ βιαζομένων τὸς παῖδας, ὅτι αἰαχρὰ ποιέμε-
 νος ὁ Σερτώριος, ἀπὸ τῆς ἐκ ταῦτα ἐρατοπέδων κα-
 τηχόντων, ὅτι ἐλάττους τε βακχιζαλίαν ὄντας. ἐπεὶ δὲ Μάριος
 μὲν ἐτελεύτησε, καὶ Κίνας ἀπῆρεθῆ μικρὸν ὕστερον, ὃ δὲ νεανίας
 Μάριος ἀκρῶς αὐτὸν παρὰ τὸν εὐεχόμενον νόμοις ὑπὸ ἀπὸ τῆς ἐλαβεν,
 Καρβῶνες δὲ καὶ Νορβανοὶ καὶ Σκιπίωνες ὅτι ὄντι Σύλλα κα-
 κῶς ἐπολέμου καὶ τὰ μὲν ἀναδρῖα καὶ μελακία τὸ στρατηγῶν
 ἐφείρετο, τὰ δὲ οἱ παρὰ τὸν εὐεχόμενον ἀπώλυσαν ἐργῶν δὲ ὅτι
 αὐτὸν παρὰ τὸν εὐεχόμενον τοῖς παρὰ τὸν εὐεχόμενον παρὰ τὸν εὐεχόμενον
 τοῖς, ἀλλ' ὃ χεῖρον φερεῖν τοῖς μᾶλλον δυναμῶν. τέλος δὲ
 Σύλλας Σκιπίων παρὰ τὸν εὐεχόμενον πεδύσας, καὶ φιλοφρονού-
 μῶν ὡς εἰρήνης ἐσομένης, διέφθειρε τὸ στρατόμαχον, καὶ
 ταῦτα παρὰ τὸν εὐεχόμενον Σκιπίων καὶ διδάσκων Σερτώριος
 ὅτι ἐπειδὴν, πᾶσι τῶν ἀπογοῦς τὴν πόλιν, ὥρμησεν εἰς
 Ἰβηρίαν, ὡς, εἰ φθάσει τὴν ἐκεῖ κρατιώδητος ἀρχὴν, καὶ φουγῆ τοῖς πλάγοισιν ἐκ ταῦτα τὸν φίλων ἐσόμενος,

A quare Syllæ fuisse videtur infensus. Postquam
 à Sylla Marius victus fugam cepit, & Sylla ad bel-
 lum Mithridaticum est profectus : consules au-
 tem Octavius in Syllanis partibus perstitit, Cin-
 na verò res novas moliens labentem instauravit
 Marii factionem, huic se associauit Sertorius: præ-
 fertim quòd consideraret cùm ipsum languidio-
 rem Octavium, tum Marii amicis diffidentem.
 Commiffa à consulibus in foro acri pugna, tu-
 lit Octavius victoriam: Cinna & Sertorius, amif-
 sis non multò minus decem millibus, in fugam se
 proiecere. Quum verò milites per Italiam adhuc
 B essent dispersi, plerisque Benevolentia ascitis,
 breui pares euaserunt Octauio. Ibi Mario ex A-
 frica aduecto & Cinna se vt priuatum consuli ag-
 gregare volenti, quum ceteri recipiendum con-
 sulerent, dissuasit Sertorius, vel quòd minus sibi
 Cinnam existimaret, viro præfente præcellentio-
 re, tributurum, vel quòd amarulentiam vereretur
 Marii, ne omnia misceret, impotenti ira modum
 in victoria prætergrediens. Docuit autem parum
 operis ipsis iam superioribus restare. Quòd si Ma-
 rium admitterent, vniuersum illum gloriæ & po-
 tentiæ laturum fructum, qui in imperii confor-
 tio difficilis esset & infidus. Cui quum Cinna di-
 ceret, rectè ipsum reputare, sed erubescere se &
 hæzere, quemadmodum Marium, quem ipse ad
 societatem accersuiffet belli, repelleret: respon-
 dit Sertorius, Atqui ego, quòd Marium arbitraret
 vltro venisse in Italiam, id quod expediat respicie-
 bam: te verò nec ab initio ponere decebat in de-
 liberationem, postquam venit quem acciuffi
 ipse: verum recipere eum atque vti, neque de-
 bebatur vllum consultationi dare fides locum. Ita
 accersuiffet Marium Cinna, paruitisq; copiis, tres
 illi duces fuce. Bello perpetrato, quum Cinna &
 D Marius nullum non exemplum insolentia & eu-
 delitatis ederent, ostenderentq; rem aut eam po-
 pulo Romano belli mala esse, solus dicitur Ser-
 torius neminem per iram occidisse, neque fuisse
 in victoria insolens: imò infensus Mario Cinnam
 priuatim appellasse, orasseq; vt moderatiorem
 se præberet. Seruis denique, quos Marius in bello
 socios & dominatus habebat satellites, validosq; ut
 atque opulentos effecerat, partim illius permissio-
 ne & iussu, partim vi dominos opprimentibus,
 quum ipsos iugularent, dominas violarent, li-
 beros eorum stuprarent, rem intolerandam Ser-
 torius censens, omnes castra eodem in loco me-
 tatos non intra quatuor millia, iaculis confixit.
 E Vt decessit Marius, Cinna breui post interemptus
 est, Marius iunior illo inuito cepit contra leges
 consulatum: Carbo autem, Norbanus, Scipio,
 post aduentum Syllæ secus cum eo gerebant res:
 quæ partim timiditate & ignauiâ ducum dilabe-
 bantur, partim labefactabantur à proditoribus,
 neque ferre ipse opem sua præsentia valebat re-
 bus labascentibus, quòd minus rectè consulerent
 illi qui plus poterant. castra denique Sylla Sci-
 pionem contulit, blandiendoq; & simulanda pace
 infecit exercitum eius: nec quum hæc prædice-
 F ret, doceretq; Scipionem Sertorius, auditus
 fuit, spe semel abiecta seruandæ vrbis conten-
 dit in Hispaniam: quo, si eam obtineret pro-
 uinciam, refugium amicis foret in Italia oppressis.

Quum crebris tempestatibus iactaretur, exigebat ab eo in locis montosis barbari vectigal ac mercedem transitus. Indignantibus comitibus eius, & scdum esse dictitantibus proconsulem Romanum tributum scelestis barbaris pendere, floccipendēs id quod in specie erat turpe, & tempus se, quo nihil sit viro grandia affectanti carius, redimere ferens, barbaros argento conciliauit, & Hispaniam maturavit occupare. Quum gentes offendisset multitudinem & iuuentute florentes, ob avaritiam autem & iniurias magistratuum, qui quotannis eam in prouinciam mitterentur, plane alienas ab imperio Romano, primores comitate, tributorum remissione leniuit plebem. Imprimis vero grata fuit eis hospitiorum prabendorum sublata necessitas. Siquidem milites hybernacula in suburbiis coegit constituere, ac tabernaculum suum ipse ibi princeps locauit. Nec in barbarorum tamen beneuolentia posuit omnia, sed ciuium Romanorum, qui sedes eo transtulerant, armauit iuuentutem, machinasque cuiusque generis & naues fabricare instituit atque ita in potestate retinuit vrbes, in pacis negotiis placidum se, sed terribilem prabens in apparatu hostibus. Postquam Syllam allatum est potiri vrbe, Marii autem & Carbonis pessum ire partes, haudquaquam dubitans quin ad debellandum se ilico esset exercitus cum duce adfuturus, saltum Pyrenæum per Iulium Salinatorem sex millibus armatorum obsepit. Nec multo post mittitur a Sylla C. Annius, qui quum Iulium videret inexpugnabilem, ad dorsa montium inops consilii confedit. Verum quia Calpurnius quidam, Lanarius cognomine, Iulium per insidias obruncauit, iuga Pyrenæa à militibus deserta superauit Annius, magnamque manum secum trahens obsistentes pepulit. Quare impar viribus Sertorius refugit cum tribus millibus militum Carthaginem nouam. Ibi conscendit, traiectoque pelago in Africam est ad Mauritaniam delatus. Milites incaute aquantes barbaris adortis, quum multos amisisset, in Hispaniam retro vela fecit: qua quum arceretur, adiunctis sibi nauibus piraticis ex Cilicia, deeurrit ad insulam Pityusam, expositisque militibus, præsidium Annii oppressit. Mox Annius magna classe & legionariorum quinque millibus adfuit, quicum prælium nauale Sertorius institit committere, quamuis leues haberet atque ad agilitatem, non ad robur fabricatas naues. At quia salum vehemente Zephyro intumuit, nauisque Sertorii complures ob leuitatem in littus scopulosum expulit obliquas: ipse paucis nauibus, quum mari per tempestatem & per hostes summoueretur terra, dies decem cum aduersis fluctibus & sæua luctatus tempestate magno labore sustinuit. Vbi ceciderunt venti, delatus in insulas quasdam est dispersas, sitientes, vbi commoratus est. Ex quibus soluens transmissoque freta Gaditano, dextrorsum flectens ad eam Hispaniam oram quæ exposita oceano est, applicat paulo supra ostia Betis, qui in oceanum Atlanticum se exonerans, circuectæ Hispaniæ nomē dedit. Hic nauæ quidam conueniunt cum modo ex insulis Atlanticis aduecti. Sūt hæ duæ per angustum diuulsæ freta, & distat ab Africa duodecies cetera millia passuum, fortunatæ appellantur. Imbres habent moderatos,

Α χιμῶσι ἢ χαλεποῖς χειρῶν ὄρεινῶν ὑπὸ βαρβάρων ἐπὶ τὴν τέλην καὶ μισθοῖς τῶν παρελθόντων ὁδῶν. ἀγροκαλοῦντων ἢ τὴν αὐτῶν, καὶ δεινολογοῦντων, εἰ Ῥωμαίων ἀνδρῶν τῶν τέλη καὶ ἀλλήλων βαρβαρίαις ὀλέθροις, μηκέτι φρονίσις τῶν δοκίμων ἀσχετοῦ, καὶ κερὶ ὠνείαζ φήσας, ἔσονται ἄλλοι ὁδοὶ ἀνδρῶν μεγάλων ἐπιεργῶν, τοῖς μὲν βαρβαρίαις ἐπὶ τὴν ἀπὸ χειρῶν, ἢ δὲ Ἰβηρίαι ἐπιεργῆς κατέχεν. τῶν λαβῶν ἢ ἐπὶ τὴν πλῆθει μὲν καὶ ἡλικίᾳ ἀκμάζοντα, πλεονεξία ἢ καὶ ὑβρεῖ τὴν πεμπομένων ἐκείσοτε στρατηγῶν, πρὸς ὅλῳ κακῶς ἀφαικίοντα τὴν ἡγεμονίαν, ἀεὶ λήθοντες ὁμιλία τε τοῖς δυνατοῖς, καὶ φόρῳ ἀέσει τοῖς πολλοῖς· μάστιγα ἢ τῶν ὑπερβαρῶν ἀπαλλάξας ἡγαπήθη. τοῖς γὰρ στρατιώταις ἡνάγκασεν ἐν τοῖς ποταμοῖς χιμῶν εἶναι πῆγνυαζ, πρὸς αὐτοῖς ἔτω κατασκηνῶν. οὐ μὲν ὅτι τῆ τῶν βαρβάρων ἐννοία ὅτι ἐπὶ ἐπιήσοτο Ῥωμαίων ἢ τῶν αὐτῶν μετοικουμένων τοῖς ἐν ἡλικίᾳ καὶ ἰσχυρίαις, μηχανῶν τε πρὸς τὴν ναυπηγίαν τετραπλῶν ὑποβαλόμενος, ἀφαικίοντες εἶχεν τὰς πόλεις ἡμερῶν μὲν ὡς ἐπὶ εἰρήνευσε χιμῶν, φθόρος ἢ τῆ τῶν ἀσθενῶν τῶν πολεμίων φαινόμενος. ὡς ἢ Σύλλῳ μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμην κρατεῖν, ἔρρειν ἢ τὴν Μακρίαν καὶ Κάρθωνος εἶσιν, αὐτῶν πρὸς ὁδοῦν στρατείας ἀφαικίοντες αὐτῶν μὲν ἡγεμόνος ἀφίξεσθαι, φρονίται τὰ Γυρῶνα ὄρη ἀφαικίοντες Σαλινατῶν ἐξ ἀκίοντες ὀπλίταις ἔχοντος. καὶ μετ' ἔ ποτὺ, Γάιος Ἀννίος ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ Σύλλῳ, καὶ τὸν Ἰούλιον ἀπὸς μαχῶν ὄραν, ἐν ἀπόρῳ καθεῖτο πρὸς τῆς ὑπερβαρίαις. Καλπουρνίου δὲ πινος ἐπὶ κλησὶν Λαλαρίου δολοφονήσαντος τὸν Ἰούλιον, καὶ τῶν στρατιωτῶν τὰ ἀκρῶ τῆς Γυρῶν ἐκλιπόντων, ὑπερβαρῶν Ἀννίος ἐπὶ χιμῶν μεγάλῳ τοῖς ἐμποδῶν ἀνίσταται. Σερτωρίου ἢ ἐκ ἀνδρῶν ἀξιόμαχῶν, μετὰ τρεῖς χιλίων εἰς Καρχηδῶνα τὴν νέαν καταφυγῶν, κακεῖθεν ἐπιπλεῖ τῶν νεῶν καὶ ἀφαικίοντες ὁ πύλαρος, Λιβύῃ κατὰ τὴν Μαυροσίαν πρὸς ἔχεν. ἀφαικίοντες δὲ τοῖς στρατιώταις ὑπερβαρῶν τῶν βαρβάρων ἐπιπεσόντων, συχοῖς ἀποβαλῶν, αὐτῶν εἰς Ἰβηρίαν ἀπέπλει, καὶ αὐτῶν μὲν ἀποκρούεται, Κιλικῶν δὲ ληστῶν αὐτῶν πρὸς ἡμερῶν, Πιτυουσίαν νῆσῳ πρὸς ἔχεν, καὶ ἀπέβη τὴν παρ' Ἀνίου φρουρῶν βιασάμενος. Ἀννίος ἢ μετ' οὐ πολὺ παρῶν ναυσὶ τε πολλῶν καὶ πεντακισχίλοις ὀπλίταις πρὸς ὄν ἐπεχείρησεν μὲν ἀφαικίοντες, καὶ πρὸς ἔχεν φρονίς καὶ πρὸς τὰχος οὐ πρὸς ἀκίοντες πεπονημένοις σκάφει χιμῶν. ζεῦρα δὲ λαμπερῶν τῶν πύλαρος ἀνίσταμενος, καὶ τὰ πολλὰ τῶν τῶν Σερτωρίου πλοίων ὑπὸ χυφότητος πλάγια τῶν ραχίαις πρὸς ἔχεν, αὐτῶν ὀλίγῳ ναυσὶν τῆς μὲν θαλάσσης ὑπὸ τῶ χιμῶν εἰρήνευσε, τῆς ἢ γῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἡμερῶν δέκα σαλεύων πρὸς ἐναντίων χιμῶν καὶ κλύδωνα τεραχίῳ ἐπιπλεῖν διεκρούησεν. ἐνδόντος δὲ τῶ πνέματος φρονίοντες νῆσῳ πινος ἐναυλίζετα πρὸς ἔχεν, αὐτοῖς κακεῖθεν ἀέρας καὶ διεκβαλῶν τὴν Γαδειρῶν πορθμῶν, ἐν δεξιᾷ τοῖς ἐκ τῶν ἐπιπλεῖν λει τῆς Ἰβηρίας, μικρὸν ὑπὸ τῶ τῶ Βαίπος ἐκβαλῶν, ὅς εἰς τὴν Ἀτλαντικῶν ἐκφρονίοντες θάλασσαν, ὄνομα τῆ πρὸς αὐτὸν Ἰβηρία παρέχεν. ἐπὶ αὐτῶν ναῦται πινος ἐντυχεῖται νοισὶν αὐτῶν, νέον ἐκ τῶ Ἀτλαντικῶν νῆσῳ αἰαπεπλῶν ἐστὶν, αἱ δύο μὲν εἰσὶ, λεωτῶν πρὸς τὰ πασι πορθμῶν διαφρονίοντες, μυσίαι δὲ ἀπέχουσαι Λιβύης εἰσὶν, καὶ ὄνομαζοῖται Μακάρων. ὁμοίως ἢ χιμῶν μετῶν πρὸς ἔχεν.

artifex in loco astutissimus. In tribuendis ob prae clara facta honoribus prolixus extitit, & in suppliciis ob delicta exigendis moderatus, quamuis in calce vitae exemplum quod edidit in obfides immanitatis & saevitiae ingenium dicas aperuisse eius non lene, sed refraxatum ob necessitatem ratione. Mihi vero synceram virtutem atque consilio firmatam nulla vnquam fortuna videatur deflectere in contrarium posse. Alioquin probos animos & ingenia magnis calamitatibus afflicta indigne, haud mirum sit invertere cum casu mores. Quod accidisse existimo Sertorio, & destituente eum fortuna rebus exacerbatum euasisse aduersus perfidos tetrum. At tunc euocantibus eum Lusitanis decessit ex Africa, ac dux cum libera potestate delectum eorum habuit, finitimam Hispaniam subegit, plerisque, praesertim ob placidos eius mores strenuitatemque se ei coniungentibus: quaedam etiam ipse est vafre ad imposturam & illecebras commentatus. Primum autem omnium illud de cerua, quod huiuscemodi erat: Spanus, vir popularis ex iis qui degebant ruri, incidens in ceruam, quae recens pepererat & venatorem fugiebat, non est illam assequutus, sed hinnulum coloris raritate obstupescens (totus enim erat candidus) insequutus cepit. Agebat forte illis in locis Sertorius. Cui, quum quicquid sibi ex venatione aut ex agri foetibus offerretur muneris exciperet comiter, & benigne remuneraret se colentes, donauit ille hinnulum, & accepit eum Sertorius. Fuit hic ei primum modice gratus: quem quum tempore cicurasset & domasset adeo vt audiret vocantem, & pergentem aliquo sequeretur, turbamque & strepitum omnem ferret castrensem, traxit rem paulatim in religionem, donum Dianae ceruam ferens, multaque arcana iactabat ab ea se edoceri. Quippe barbaros sciebat natura in superstitionem esse procliuus. Attexebat ille in super talia. Quum incurrisse hostes occulte rescuisset aliquo in prouinciam suam, aut oppidum ad defectionem sollicitasse, ceruam fingebat se in somnis alloquutam monuisse vt paratas haberet copias. Alias intellecta legatorum suorum victoria, nuntium abscondebat, ac ceruam producebat ob faustum nuntium coronatam, gratulari iubens & diis honorem habere, quod breui aliquid essent audituri boni. Ita mansuefactis vsus est vbi que obsequetioribus, quod arbitrarentur non ab hominis se consiliis peregrini, sed regi a Deo. Quod confirmabant res ipse stupendo virium incremento. Siquidem duobus millibus sexcentis, quos nominabat Romanos, collectitis Afris septingentis, qui eum sunt in Lusitaniam sequuti, cetratorum Lusitanorum quatuor millibus, adiunctis & equitibus septingentis, bellum gessit cum quatuor Romanis imperatoribus, qui sub signis habebant centum viginti millia peditum, sex millia equitum, sagittariorum & funditorum duo millia, cum vrbibus innumerabilibus, quum viginti solum in vniuersum ipse initio teneret. Attamen viribus tam auspicatus infirmis & exiguis, non modo magnas gentes domuit, & vrbes multas redegit in potestatem, verum etiam ex aduersarum partium ducibus Cotram in freto apud Mellaria pugna nauali cotudit, Aufidium, qui Beticam cum imperio obtinebat,

A *ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ἀσπίς δεινότητος. ἐν τῷ ταύτης πρῶτος τῷ ἀδραγαθισμῶν δαψιλῆς φαινόμενος, ἀλλὰ τῆς πρῶτης ἐμειλίχης τῷ ἀδραγαθισμῶν. καίτοι δοκεῖ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀντιβίον ἀμότητος καὶ βαρυθυμίας, ὅτι ἀπὸ τῶν ὁμήρου πορραφῆν ἔργον, ἐπιδείξαι τὴν φύσιν ὅτι ἔσαν ἡμερον, ἀλλ' ἐπαμπερθευμένῳ λογισμῷ διὰ τὴν ἀνάγκην. ἐμοὶ δ' ἄρετὴν μὲν εἰλικρινῆ καὶ κατὰ λόγον συνεστῶσαν ὅτι αἰ ποτε δοκῆ τύχη τις ἐκείνησιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. ἄλλως δ' ἀπορρίσεις καὶ φουσεῖς χρεῖας ὑπὸ συμφορᾷ μεγάλων παρ' ἀξίας κακωθείσας, ὅτι ἀδύνατον τῷ δαίμονι συμμεταβαλεῖν ὅ ἦτος.*

B *ὅτι καὶ Σερτώριον οἶμα παθεῖν, ἥδη τῆς τύχης αὐτοῦ ἐπιλείπουσης, ἐκ βαρυθυμίου ὑπὸ τῷ πορραφισμῶν, γινόμενον πονηρῶν ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων. οὐ μὲν δὲ τότε γε Διοσκόρου καλῶντων, ἀπῆρει ἐκ Λιβύης καὶ πύτοις στωέπαθρον δῖος, ἀντοκράτωρ στρατηγός, καὶ τῆς ἐγγύς Ἰβηρίας ὑπήκουον ἐποιεῖτο, τῷ πλείων ἐκείνων πορραφισμῶν, μάλιστα μὲν διὰ τὸ πορραφῶν αὐτῶν καὶ δραστήριον. ἐστὶ δ' ἀκαχοφιστικῶς αὐτὸς εἰς ἀπάτην καὶ κήλησιν ἐμνησθέντο. καὶ πορραφῶν γε πύτων, ὅτι ἀπὸ τῆς ἑλαφον. ἡ δὲ τοιόνδε. Σπύρος, αἰὲρ δημότης τῆς ἐπὶ χύρας βιοούτων, ἐλάφω νεοτόκω φθαρύση κωηγῆσας ἐπιτυχῶν, αὐτῆς μὲν ἀπελείφθη, τῷ δ' νεβρῶν, ἐκπλαγίς τῆς κωηγῆσας τῆς χύρας (λαβὴ γὰρ ἡ πᾶσα) λαμβανῆς διώσας. καὶ τῷ δὲ Σερτώριου τοῖς τόποις ἐλαυλισαμένου, καὶ πύρ ὅτις ἐξ ἀγρῶν ἢ γεωργίας ἢ κωημίστων δῶρον ἀσμένως δεχομένου, καὶ φιλοφρονῶς ἀμειβομένου τοῖς γεωποδόντας, ἐγκλείζει φέρων αὐτῶν τὸ νεβρῶν. ὁ δὲ δεξάμενος, αὐτίκα μὲν ἠδὴ μετεώσας χύρας ὅτι ποιησάμενος πησῶν οὕτω καὶ φιλαίνθρωπον, ὥστε καὶ καλῶντος ἀκούειν, καὶ βαδίζοντί ποι πορραφῶν λουθεῖν, ὅχλατε καὶ δορύβου πύτων ἀεχέας στρατιωτικῶν, καὶ μικρὸν ἐξ ἐκείνων, φάσκων, Ἀρτέμιδος δῶρον τὴν ἑλαφον εἶναι. καὶ πολλὰ τῷ ἀδύλων ἐπεφήμιζεν αὐτῶν δηλοῦν, γινώσκων δὲ ἀλώτων εἰς δεισιδαμονίαν εἶναι φύσει ὅτι βαρβαρικόν. ὅτι καὶ πορραφῶν χύρας ποιάδε: γνοῖς γὰρ αἰ κρύφα πῆς πολέμοις ἐμβεβληκῶν ποι τῶν αὐτῶν χύρας, ἢ πόλιν ἀφιστάντας, πορραφῶν ποιάδε τῷ ἑλαφον αὐτῶν καὶ τοῖς ὑπνοῖς διειλέχθη κελθούσαν ἐν ἐπίμῳ τῆς διωάμεις ἔχειν. αὐτῆς δὲ νικῶν πινὰ τῷ ἑαυτοῦ στρατηγῶν ἀκούσας, τῷ μὲν ἀγγέλον ἐκρυπτε, τῷ δὲ ἑλαφον ἐσφανωμένῳ ἐπὶ διαγγελίῳ πορραφῶν. δῖθυμείας πορραφῶν καλῶν, καὶ τοῖς θεοῖς θύειν, ὡς ἀγαθὸν τι πύτων ποιάδε. οὕτω δὲ χρεώθεις ποιησάμενος αὐτοῖς, ἐχρηστο ἀπὸ πορραφῶν μπειωτέροις, οὐχ ὑπὸ ἀνδρῶν ἀλλοδαπῶν λογισμῶν, ἀλλ' ὑπὸ θεοῦ στρατηγῶν πειθολογῶν. ἄμα καὶ τῷ πορραφῶν ἐπιμύτησιν τῶν πορραφῶν λόγον πῆς δύναμιν αὐξάνεσθαι, δις χιλίοις γὰρ ἑξακασίοις οἷς ὠνόμαζε Ῥωμαῖοις, συμμικτοῖς δὲ ἑσφακασίοις Λιβύων εἰς Λυσισπείαν αὐτῶν στωδιαβάσιν, πελτασῶν τε βακισχίλιους Λυσισπείαν καὶ ἰππεῖς ἑσφακασίοις πορραφῶν, ἐπολέμει τέσσαροι Ῥωμαῖων στρατηγῶν ὅφ' οἷς ἦσαν περὶ μὲν δῶδεκα μυριάδες, ἰππεῖς δὲ ἑξακισχίλιοι, πύτων δὲ σφενδοῦνται δις χιλίοι, πόλεις δὲ ἀναριθμηταὶ ὅτι πλῆθος, αὐτὸς εἶχεσιν τῆς πᾶσας ἐν δρεχῆ κωητημέρος. ἀλλ' ὅμως ἀσθενῆς οὕτω καὶ μικρὸς δρεχῶν μέρος, οὐ μόνον ἐθρῶν ἐκράτησεν μεγάλων, καὶ πόλεις εἶλεν πολλὰς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀνιστρατηγῶν, Κότταν μὲν ἐν τῷ ἀπὸ τῶν Μελλαρίας πορραφῶν κατεναυμάχησεν ποῦ. Φίδιον δὲ, τὸν ἀρχοῦτα τῆς Βαυπηκῆς,*

τήγων, Κότταν μὲν ἐν τῷ ἀπὸ τῶν Μελλαρίας πορραφῶν κατεναυμάχησεν ποῦ. Φίδιον δὲ, τὸν ἀρχοῦτα τῆς Βαυπηκῆς,

πρὸς τὸν Βαῦτιν ἐβέβατο, διερχόμενος ἀποκτείνων Ῥωμαίων. Δομήτιον δὲ καὶ Λούσιον, αἰθύπατον ὄντα τῆς ἐτέρας Ἰβηρίας, ἀφ' ἧς ταμίης καταγωνισάμενος, καὶ Θωρακίον ἄλλον ἠγεμόνα τῆς ὑπὸ Μιτέλλου πεμφθέντων μὲν διωάμεως, ἀνείλεν. αὐτὸν τε τὸν Μέτελλον, αἰδρα Ῥωμαίων ἐν τοῖς τότε μέγιστον καὶ δοκιμώτατον, ὅτι ὀλίγοις σφάλμασι πεισθέντων, εἰς ποταμὸν ἀποείδον κατέστησεν, ὥστε Λούκιον μὲν Λόλλιον ἐκ τῆς πρὸς Ναρβόνα Γαλατίας ἐλθεῖν αὐτῷ βοηθόν, Γομπήιον δὲ Μάγνον ἐκ Ῥώμης κατὰ πάχος ἀποσαλεύει μὲν διωάμεως. οὐ γὰρ εἶχεν ὁ Μιτέλλος ὅ, τι χρῆσαστο πρὸς πολεμικῶν ἀνδρῶν πολμητῆ, πάσης δὲ ἀναδυομένη φανερῆς μάχης, πᾶσαν ἢ μεταβαλλομένη μεταβολῶν, ὁσιαλία καὶ κρυφότητι τῆς Ἰβηρικῆς στρατῶν, αὐτὸς ὀπλιτικῶν καὶ νομίμων ἀσκητῆς γενοῦς ἀγώνων, καὶ στρατηγῶν ἐμβολοῦ καὶ μονίμου φάλαγγος, ὡσαύτως μὲν εἰς χεῖρας ἐλθόντας πολεμίοις καὶ καταβαλεῖν ἄειστα γεγυμνασμένους, ὀρεῖα τεῖν δὲ καὶ σιωπηρῶς διώξει καὶ φυγῆς ἀπαύσις ἀνδρῶν ὑπονημένων, καὶ λιμὸν ἀνέχεσθαι καὶ διατῆρ ἀπυρρῶν καὶ ἀσκήτων, ὡς πρὸς ἐκείνοι, μὴ δυναμένους. ἐπὶ δὲ αὐτὸς μὲν ἦδη πρὸς εὐτερος ἔω, καὶ τοὶ καὶ πρὸς αἰετῶν ἠδὲ καὶ τρυφερῶν διατῆρ ἐκ πολλῶν ἀγώνων καὶ μεγάλων ἐκδεδωκῶς τὰ δὲ Σερτωεῖα στωεῖσθαι, πηδύματος ἀκμῆς γέμοντι, καὶ κατεσθλασμένον ἔχοντι γαμμασίως ὁ σῶμα ῥώμη καὶ τάχει καὶ λιτότητι. μέγιστον γὰρ ἔσδ' ἔρα θυμῶν ἠσπῆτο· πόνοις δὲ μεγάλοις καὶ μακρῶς ἐδδιπορίας καὶ συνεχῆς ἀγρυπνίας ὀλίγοις εἴησιν καὶ φάλοις ἀρχομένου σιτοῖς ἀφ' ἑρέειν. πηδύσι δὲ χροῦς ἀεὶ καὶ κινήσεισι, ὅποτε χροῦς, πάσης διεκδύσεως, φέρωντι, καὶ διώκοντι, κωκλώσεως, ἀβάτων τε καὶ βασίμων τόπων ἐμπειρία πρὸς εὐλήφει. διὸ τὰ μὲν εἰρησμένη μάχης, ὅσα νικῶμενοι πάροισιν ἀνδρῶν, βλάπτεισθαι συνέβαινεν· ὅτ' τὰ φύγειν εἶχεν τὰ τῶν διωκόντων. καὶ γὰρ ὑδρείας ἀπέχουσιν, καὶ σιτολογίας εἶργε, καὶ πρὸς ἰόντι μὲν ἐμποδῶν ἔω, ἐκίνοι δὲ ἰδρωθέντα· πολιορκουῖτι δὲ ἄλλοις ἐπιφανομένους, αὐτεπολιόρκει τῆς τῶν ἀναγκῶν ἀπορίας· ὥστε τοὺς στρατῶν ἀπαρρῶειν, καὶ τὸ Σερτωεῖα μονομαχῆσαι πρὸς καλεμένου τὸ Μέτελλον, βοῶν καὶ κελθεῖν μάχης ἀφ' ἑρατηγῶν στρατηγῶν, καὶ Ῥωμαίων Ῥωμαίων ἀναδυομένων ἢ χλοῦσθαι. ὅτ' τῶν μὲν, δὲ ποιῶν, κατεγέλασεν. (στρατηγῶν γὰρ, ὡς ἔφη Θεόφραστος, δεῖ θάνατον ἀποδύσκειν τὸν στρατηγῶν, οὐ

circulam igne caratam

A fudit fugauitque, caesis duobus millibus Romanorum: Domitium & L. Manlium, alterius Hispaniae proconsulem, per quaestorem suum superauit: Thoranium Metelli legatum cum exercitu oppressit. Ipsum Metellum, summum illius memoriae virum & clarissimum, non paucis implicatum offensionibus, ad eas redegit angustias, ut L. Lollius e Gallia Narbonensi cogeretur suppeditas ei venire, ac Pompeius Magnus illuc cum exercitu ab vrbe propere mitteretur. Neq; enim expedire Metellus poterat qua ratione bellum gereret cum homine audace, qui omni se explicaret aperta pugna, atq; in omnem speciem verteret expedito & leui Hispano milite: quum ipse in statariis esset & legitimis pugnis versatus, grauisq; & stabilis dux agminis. quod impellere conferentes signa hostes ac prosternere optime didicisset: montes vero scandere & tergis inhaerere incessanter fugientium hominum pernicium, famem tolerare, viuere sine pane & tentoriis, ut illi, non valeret. Adhaec erat ipse iam grauior annis, seque ex multis & magnis certaminibus ad remissam transtulerat & delicatam vitam. Cum Sertorio autem committebatur viuidorum pleno spiritu, cui mirifice praeparatum corpus erat robore, agilitate, sobrietate. Vinolentiae vero ne per otium quidem se dedebat. Ingentes labores, prolixa itinera, perpetuas vigilias angusto & vili contentus victu assueuerat perferre. Assidue vagans & venans, vbi per otium liceret, quemadmodum eludendus fugienti sibi, quemadmodum cingendus insectanti hostis esset, locorumq; auiorum & parentium comparauerat experimentum. Quapropter Metello, non facta pugnae copia, quicquid victi patiuntur incommodi inferebatur, Sertorius vero commoda in fugiendo habebat insectantium. A quationibus n. arcebat eum, frumentationibus prohibebat, progredienti obsistebat, insectabat sedentem, obsidenti alios imminens inuicem obsidebat eum commeatus inopia, ut milites fatiscerent, & Sertorio Metellum ut congrederetur vnus secum prouocante, acclamarent iuberentq; dux cum duce, Romanus cum Romano ut congrederetur, probrisq; proscinderent detrectantem. quos merito derisit Metellus. Ducis enim (ut ait Theophrastus) obeunda mors duci est, non gregarii militis. Aduertens autem Lagobritas, qui non parum praesidii Sertorio ferebant, facile capi sibi posse. (nam vnus in vrbe erat puteus: riuuli autem & fontes qui in suburbiis extabant & sub moenibus, in potestate futuri erant obsidentis) ad oppidum mouit, biduo sperans se capturum atque penuria urbem. Quare edictum fuerat militibus ut quinque tantum dierum cibaria secum ferrent. At Sertorius huic rei prouidere maturans, bis mille vtres aqua iubet impleri magno praemio in singulos vtres pronuntiato. Quod frequentes Hispani, frequentes item Mauri suscipiunt, ex quibus delectos viros valentes pariter & pernices mittit per montana, edicitq; iis vbi tradiderint vtres illis qui tenent urbem, inutilem turbam ut educant, quo potus affatim sit oppidi defensoribus. Quam rem Metellus, ut fuit ad se delata, moleste tulit, quod deficerent iam necessaria milites. Itaq; Aquinum cum sex millibus militum frumentatum mittit.

E πελπησθαι τῶν τυχόντων) ὁρᾶν δὲ τῆς Λακωβείας οὐ μὲν καὶ τὸ Σερτωεῖα συλλαμβανομένων, δὲ τῆ δὲ ὄντας ἀναλώτους, (ἐν γὰρ ἔω αὐτοῖς φρέαρ ἐν τῇ πόλει, τῷ δὲ ἐν τοῖς πρὸς αὐτοῖς καὶ τῶν τῶν τείχη ναμάτων ὁ πολιορκῶν ἐπιχευεῖν ἐμελλέν) ἠκέν ἐπὶ τὴν πόλιν, ὡς ἡμέρας δυσὶν στωαγρήσων τῶν πολιορκῶν, ὕδατος ὅτι ὄντος. διὸ καὶ πέντε ἡμερῶν ἐπιφέρεσθαι σιτία μόνον πρὸς εὐρήν τοῖς στρατῶν. ὁ Σερτωεῖος δὲ ὀξέως βοηθήσας, ἐκέλευσεν διερχόμενος ἀσκήσις ὕδατος ἐμπλήσασθαι, καθ' ἕκαστον ἀσκήν ἀγυρίων σιχρὸν τάξας. καὶ πολλῶν μὲν Ἰβηρῶν, πολλῶν δὲ Μαυρσιῶν ὑφιστάμενων ὁ ἔργον, ἐπιλεξάμενος ἀδρας δῖρας αἶμα καὶ ποδάκεις, ἐπέμψεν ἀφ' ἑρατῆς, κελύσας, ὅταν παρῶσιν τοῖς ἀσκήσις τοῖς ἐν τῇ πόλει, τὸ ἀγρῶν ὑπέξαλαγεῖν ἔχον, ὅπως ἐξαρκῆ τοῖς ἀμυνομένοις ὁ ποτὸν. ἐκπύσου δὲ πύπτου ἡρομένου πρὸς τὸν Μέτελλον, ἤρθετο μὲν, ἠδὲ τὰ ἐπιτήδεια τῶν στρατῶν ὑποαναλωθέντων ἔξέπεμψε δὲ ἐπὶ σιτολογίαι Ἀκκινὸν ἐξακχιλίων ἡρῶν.

Id sentiens Sertorius, insidet viam occulte, atq; in redeuntem Aquinum tria millia militum ex nemoroso torrentis aluco immittit. Ipse in frontem incurrens profligat eos, partem occidit, partem capit. Metellus Aquino recepto qui cum armis equum amiserat, foede soluit obsidionem, multis conuitiis ab Hispanis laceratus. Hinc Sertorium habebant in admiratione & amore prosequerantur barbari, præterea quod Romanis armis, ordinibus, signis, detrahens ipsis speciem virium insanam & beluinam, pro magna latronum manu in formam exercitus redegit copias suas. Iam argento affatim præbito & auro galeas eorum exornavit, & scuta variis distinxit ornamentis, chlamydesq; pictas & tunicas usurpare eos docens, atq; in id suppeditans & feruens illorum gloriae, influebat in eorum animos. Præcipue cepit eos puerorum disciplina. Nam ex parentibus sibi ingentibus nobilissimam Oscanam amplam urbem contraxit, usq; doctores præfecit literarum Græcarum & Latinarum. Ita illos reuera obsides habebat, verbo erudiebat, ostendens, vbi creuissent, ciuitate Romana eos donaturum se, atq; ad honores prouecturum. Quorum genitores delectabantur quod filios conspicerent prætextatos, decore ad ludum literarium commeantes, pendentem pro his salarium Sertorium, crebro sumentem specimen, præmiâq; meritis tribuentem, & aureas bullas donantem. Erat autem in Hispania mos vt cohors prætoria vna cum cadente imperatore mortem obiret, quod vocabant illius regionis barbari Deuotionē. Cæteros imperatores pauci stipatores & amici, Sertorium multa millia mortalium, qui sese deuouerant cum eo morituros, sequebantur. Fama est, quum prope oppidum quoddam essent fusi, instantibus hostibus, sui immemores Hispanos, vt Sertorium seruari, elaborasse, humerisq; cum sustolentes alios præ aliis extulisse in murum. Collocato iam in tuto imperatore, tum deniq; fugæ quenque consuluisse. Neq; Hispanis tantum acceptus fuit, verum etiam militibus Italicis. Quippe quum M. Perpenna, qui partium Sertorii erat, in Hispaniam cum vi magna pecuniæ atq; ingenti manu aduenisset, ac bellum statuisset cum Metello per se gerere, fredebant milites, multusq; erat in ore militum Sertorius, quod quidem Perpennam nobilitate inflatum & opibus mordebat. Vbi Pompeium tandem allatum est saltum Pyrenæum transcendere, milites captis armis & signis legionum sublatis, obstrepuerunt Perpennæ, iubentes vt ad Sertorium duceret: sin minus, relictuos ipsum, atque ad Sertorium, qui & se & alios seruari noster, denuntiarunt se profecturos. Quorum postulatis cedens, castra Perpenna mouit, & Sertorio se cum quinquaginta tribus cohortibus coniunxit. Sertorius autem, quum cuncti prope citra Iberum Hispani transirent ad partes eius, numero quidem ingens erat: siquidem confluebant coaceruabanturque ad eum vndiq; verū confusione barbarica & ferocia clamantiū adoriretur hostes, & morā non ferentiū commotus, studebat eos verbis placare. Vt vero frementes vidit & importune instantes, conuiuio permisitq; signa vt cōferrent eū hostib⁹:

(ἐπεὶ ἄρα ἔειπεν καὶ συνεφέροντο πῶς ἂν ἔσται αὐτῷ ἀπαξία δὲ βαρβαρικῆ καὶ θρασυτέτη παρεπιόμοιο, ὅτι χεῖρῃ τοῖς πολεμίοις βοῶντων, καὶ τὴν τειχίαν δις ἀναγεπιώτων, ἐπεισάτο πρὸς ἀμυπηθῆσαι διὰ λόγον. ὡς δὲ ἑώρα χαλεπαίνοντες ὑβριαζομένους ἀσπίρας, παρεπύκνω καὶ ἀπειδε συμπλεκόμενοι τοῖς πολεμίοις.

A ἀγαθόμορος δὲ ὁ Σερτώειος, καὶ προελθὼν τὴν ὁδὸν, ἐπὶ μερχομένῳ τῷ Ἀκύνῳ τριχίλους ἀσπράς ἐκ τῆς συσκίου χερσίδρας ἐπιμήσπον. αὐτὸς δὲ καὶ σῶμα παρὲς βαλὼν τρέπεται, καὶ τοὺς μὲν ἀφαιρεί, τοὺς δὲ λαμβάνει ζώντας. Ἀκύνον δὲ μετὰ τῶν ὀπλων καὶ τῶν ἵππων ἀποβελήκτα δεξιάμορος Μέτελλος, ἀσπράς ἀπῆει, πολλὰ χλευάζομενος τὸν τῶν Ἰβηρῶν ἕκ τε δὴ τούτων θαυμαζομένης ἠγαπᾶτο τῶν τοῖς βαρβάροις ὁ Σερτώειος, καὶ ὅτι Ῥωμαϊκῆς ὀπλισμοῖς καὶ τάξεσι καὶ σπουδήμασι, ἀφαιρῶν τὸ μνηκὸν καὶ θηριώδες αὐτῶν τῆς ἀλκῆς, ἀπὸ ληστειῶν μεγάλου στρατὸν ἐποιεῖτο τὴν δυνάμιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἰβηρῶν χερσίδρας ἀφειδῶς καὶ χερσὶν κερσὶν τε κατεκῆσμεν, καὶ θυρεοὺς αὐτῶν διεποίκιλλεν, καὶ χλευάζον ἀθηναῖς καὶ χιτῶσι χερσὶν διδάσκων, καὶ χερσῶν εἰς ταῦτα καὶ συμφιλοκαλῶν, ἐδημαζῶγει. μάστιγα δὲ εἶλεν αὐτοὺς τὰ τῶν παίδων. τὸς γὰρ διήγεσάτοισι ἀπὸ τῶν ἐπιδαν σωμαζαζῶν εἰς Ὀσκαν πόλιν μετὰ τὴν διδασκαλοῦ ἐπιτήσας Ἑλληνικῶν τε καὶ Ῥωμαϊκῶν μαθημάτων, ἔργῳ μὲν ὄξωμυρῶσατο, λόγῳ δὲ ἐπαίδουεν, ὡς ἀσπράσι χρομόροις πολιτείας τε μεταδώσων καὶ τῶν χερσῶν. οἱ δὲ πατέρες ἠδοντο

C θαυμαζῶς, τοὺς παῖδας ἐπιπορφυροῖς ὄραντες μάστιγα χρομῶς φοιτῶντας εἰς τὰ διδασκαλεῖα, καὶ τὸν Σερτώειον ἑστῶτα αὐτῶν μισοῖς τελευτῶντα, καὶ πολλάκις ἀποδείξεις λαμβάνοντα, καὶ γέρον τοῖς ἀξίοις νέμοντα, καὶ τὰ χερσὶν ἀπειδέσσια δωροδύμων, ἀ Ῥωμαῖοι βοδλάς κελεύσιν. ἔστος δὲ ὄντος Ἰβηρικῶν, τοὺς περὶ τὸν ἀρχοντα τεταγμένους σωμαποδησκειν αὐτῶν πείσπον, καὶ τῶν τῶν ὀκεί βαρβάρων κατὰσπεισιν ὀνομαζόντων, τοὺς μὲν ἄλλοις ἠγεμόσιν ὀλίγοι τῶν ἑσασπῶν καὶ τῶν ἐταίρων, Σερτώειῳ ὅ πολλοὶ μυριάδες ἀσπράτων κατεσπεικῶτων ἑαυτοὺς ἠχλοῦσιν.

D ἰβηρῶν. λέγεται δὲ παρὲς τινὶ πόλει Ἑσπῆς χρομόρης, καὶ τὸ πολεμίων ἐπιχειμῶν, τοὺς Ἰβηρας ἀμειλίσωντας αὐτῶν, τὸν Σερτώειον σώζειν, καὶ τοὺς ὅμοις ἐσπράμοροις, ἄλλοις παρὲς ἄλλων, ἀσπράσιν παρὲς τὰ τείχη. χρομόρου δὲ ἐν ἀσφαλεῖ τῶ ἀρχοντος, οὕτω τρέπεσθαι παρὲς φυγῶν ἑσασπον αὐτῶν. οὐ μόνον δὲ τοὺς Ἰβηρῶν ἑσπράμορος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄξ Ἰταλίας στρατομόροις. Περπένηνα γρῶν Οὐέντωνος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς Σερτώειῳ σάσσεως, εἰς Ἰβηρίας παρὰ χρομόρου μετὰ χερσῶν πολλῶν καὶ μεγάλης δυνάμειως, ἰδῶν δὲ καθ' ἑαυτὸν ἐγνωκῶτος πολεμῶν παρὲς τὸν

E Μέτελλον, ἐδὲ χερσῶν οἱ στραπῶται καὶ πολὺς ἑσπράμορος Σερτώειου λόγος ἐν τῶν στραποπέδῳ, τὸν Περπένηνα αἰσῶν, ἀσπρά καὶ πλούτῳ τετυφωμένον. ἑ μὲν ἀλλ' ἐπεὶ Πομπήιος ἠγγέλετο τὴν Γυρνήνῳ ἑσπράμορος, ἀσπράσωντες οἱ στραπῶται τὰ ὀπλα, καὶ τὰ σημεῖα τῶν τάσεων ἀναρπᾶσαντες, κατεβῶσαν τῶ Περπένηνα, κελῶντες ὡς τὸν Σερτώειον ἀγειν αὐτοῖς. εἰ δὲ μὴ, κατελιπότες ὀκείνον ἠπειλοῦν αὐτοὺς βαδειῶσαι παρὲς ἀσπρά σῶζεσθαι καὶ σῶζειν δυνάμορον. συγχαρῶσας δὲ ὁ Περπένηνας ἠγαγῶ αὐτοῖς, καὶ συνέμιξε τῶ Σερτώειῳ, πενήκωντα καὶ τρεῖς ἑσπράμορος. Σερτώειος δὲ τῶ ὄντος Ἰβηρας αὐτῶν ποταμοῦ πῶτων ὀμοῦ τι παρὲς τῶν μῶν, πλήθει μὲν ἑσπράμορος.

εἰς οἷς οὐ πομπηλῶς συντελεθεῖσθαι, ἀλλὰ πληγὰς λαβοῦσθαι,
 ἢ λιπὴς πρὸς τὰ λοιπὰ κερηκτοῦς μάλλον ἔξαι. ὧν δὲ εἰκα-
 ζε ἡμιόμοιων, ἔπιβουθήσας, ἀνελθόντες τε φάλαγγας αὐτοῖς,
 καὶ κατέστησεν ἀσφαλῶς εἰς τὸ στρατόπεδον. βουλόμενος δὲ
 καὶ τὴν ἀθυμίαν ἀφελεῖν, μὴ ἡμέρας ὀλίγας πρὸς ἡμῶν ἐκ-
 κλησίου ἀφροῖσας, ἵππους εἰσήγαγον δύο, τὸν μὲν, ἀδελφὴν τε-
 λέως, καὶ παρῆσαν ἡδὴ, τὸν δὲ ἕτερον, ὃν μεγέθη μὲν αὐτὸν
 καὶ ἰσχυρὸν, θαυμαστὴν δὲ πυκρότητα καὶ κάλλει τειχῶν οὐρανὸν
 ἔχοντα. παρῆσαν δὲ τὸν μὲν ἀδελφεὸν μέγας ἀνὴρ καὶ ῥωμα-
 λέος, τὸν δὲ ἰσχυρὸν μικρὸς ἕτερος, καὶ τὸ ὄψιν δὴ καταφρόνη-
 τος. σημείου δὲ δόξεντος αὐτοῖς, ὁ μὲν ἰσχυρὸς, ἀμφοτέρωθεν
 τὰς χεῖρας, τὸ ἵππου τὴν κέρκην, ὡς ἀπορρήξων εἰλε βία
 πρὸς αὐτὸν· ὁ δὲ ἀδελφὸς, τὸ ἰσχυρὸν ἔχων μίαν τὴν τειχῶν ἔξέ-
 πλεν. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν, ὅτι ὀλίγα πρὸς ἄλλα μάτην ἑαυτῶν
 καὶ πολὺν γέλωτα τοῖς θεωμένοις πρὸς αὐτὸν, ἀπέπειν, ὁ δὲ
 ἀδελφὸς, ἀκέρει καὶ σὺν ὁδῶνι πόνω, ψιλῶν τειχῶν ἀπέ-
 δειξε τὴν οὐρανὸν, αἰσάσας ὁ Σερτώριος, Ὁρᾶτε (εἶπεν) ἄνδρες
 σύμμαχοι τὴν ἐπιμονὴν αἰσιματέραν τῆς βίας οὐσαν, καὶ
 πολλὰ τὴν ἀφροῦς ἀλήθειαν, ἐπιδόντες ὅτι καὶ μικρὸν ἀμνησ-
 τὸν ὁρᾶτε, ὅτι πᾶσαν ἐπιβουθήσας αἰρεῖ καὶ κερ-
 γάζεται διώσασιν, ἀμνησῶν ὧν σύμμαχος τοῖς δεχομένοις
 λογισμῶν τὴν χερσὶν αὐτῶν, τοῖς δὲ ἀφροῦς ἐπιβουθήσας, πολε-
 μιάσας. πιαῦτα μὲν ὁ Σερτώριος ἐκείσας πλέκων πα-
 ραμύθια τοῖς βαρβάροις, διεπαυδαγῶν τὸν χερσὶν. ὁ δὲ
 νὸς δὲ ἦσαν αὐτῶν τῶν πολεμικῶν ἔργων ἐθαυμάσθη, ὅτι πρὸς
 τοῖς λεγόμενοις Χαερικιτανοῖς. εἰσὶν δὲ δῆμος ὑπὸ τὸν Τα-
 γόνιον ποταμὸν, ὅτι ἀφροῦς ἔχει καὶ κέρκην ἐνοικεῖντες, ἀλλὰ λό-
 φος ἔστιν ὁ μεγέθη καὶ ὑψηλὸς, ἀπὸ καὶ κερηκτοῦ περὶ τὸν
 βλέποντα πρὸς βορᾶν πρὸς ἄλλον· ἢ δὲ ὑποκειμένη πᾶσα
 χῶρος πηλὸν ἀργιλώδη καὶ γλυκὺ ὑποχρυσότητος ἀφρο-
 πῶν αἰαδίδωσιν, οὐτε τοῖς ἐπιβουθήσας ἀφροῦς καρτε-
 ρεῖν, καὶ μικρὸν ἀφροῦς, ὡς πρὸ ἀφροῦς ἢ τέφρα ἔπι πα-
 λυ ἀφροῦς. τὸ ἔστιν βαρβάρων, ὅσακις φέρεται πολέμου
 καταδύντες εἰς τὰ ἀπὸ λαοῦ, καὶ τὴν λείαν εἰσὺ συναγρῶν-
 τες, ἀφροῦς ὄντων ἀλήθειαν ὑποβίας τὸν δὲ Σερτώριον, τό-
 τε ἀφροῦς κερηκτοῦ ἀπὸ τῶν Μετέλλου, καὶ καταστρατοπεδύσαν-
 τα πρὸς τὸν λόφον ὑποφροῦς, ὡς κερηκτοῦ, εἴτε
 ὑποφροῦς ἐκείνος, εἴτε ὁ μὴ δοκεῖν φάλαγγας βουλόμενος, ἀμ-
 ἡμέρα πρὸς εἰσάσας, κατεσκεπτετο τὸν τόπον. οὐδαμῶς δὲ
 πρὸς ὁλοκλήρως ἔχοντος, ἀλλὰ ὁ ἀλύων, καὶ κερηκτοῦ
 ἀπειλάς, ὅτι τῆς γῆς ἐκείνης χερηκτοῦ αὐτὸν πολὺν ὑποφροῦς
 πνύμας ἐπὶ αὐτοῖς φερόμενον. τέτταρα μὲν γὰρ (ὡς ἔ-
 φημι) τὰ ἀπὸ λαοῦ πρὸς βορᾶν· ὁ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρκτοῦ ῥέων
 ἀφροῦς, ὅτι κερηκτοῦ ἐνοικεῖν, ἐπέχει μάλιστα, καὶ πλῆθος
 ἔστιν τῶν ἐκείνων πνύματων, ἔξ ὑψῶν πεδίων καὶ νησοῦς
 συμφοσόμενος ὄραν· τότε δὲ καὶ φέρεται ἀμνησῶν ἰσχυρὸν
 καὶ τρεφόμενος, τὴν τῶν ὑπαρκτῶν ἀφροῦς πᾶσαν, ἡδίστος ἐπέ-
 πνει, καὶ κερηκτοῦ αὐτοῖς τε καὶ βοτᾶ δι' ἡμέρας αἰαφύων.
 τῶν δὲ συλλογισμῶν ὁ Σερτώριος, καὶ πρὸς τῶν ἐγγυ-
 εῖων ἀφροῦς ἐκέλευσεν τοῖς στρατιώταις, τῆς ἀφροῦς καὶ τε-
 φροῦς γῆς ἐκείνης ἀποσπῶσθαι καὶ πρὸς φερόσας κατ'
 ἀμνησῶν τὸν λόφον ἵνα ποιεῖν· ἡ δὲ οἱ βαρβάρων χῶρος ἐπὶ
 αὐτοῖς εἶναι κατασκόλιον ὑποφροῦς, ἐχλεύαζον. τότε μὲν οὖν ἐργασασίμοις τοῖς στρατιώταις ἀφροῦς
 καὶ ἡμέρα, πρὸς τὸν μὲν ἀφροῦς ἀφροῦς ἀφροῦς, ἀφροῦς τῆς συμφοσόμενης γῆς ὁ λείωτα-
 τος, ὡς πρὸς ἀφροῦς ἐκείνους· ἐπειτα σφραγίσαντες τὸν χερσὶν πρὸς τὸν ἡλιον ἐκχρυσόμενος, καὶ τῶν λόφων κερηκτοῦ,
 ὁπτιμαίτες

A vbi non semel oppressos, sed castigatos speravit in
 posterum magis dicto sibi audientes fore. Quum
 res, vt coniecerat, eecidisset, subuenit eis, effulsoq;
 collegit, ac reduxit saluos in castra. Quibus vt de-
 traheret perplexitatem, concione aduocata totius
 exercitus duos equos introduxit, infirmum pro-
 fus alterum & annis iam confectum, alterum in-
 gentem & validum caudæq; densitate & pulchri-
 tudine setarum insignem. Assistebat infirmo vir
 ingens & robustus, valenti alter pusillus & nulla
 specie roboris. Signo his dato fortis ille caudam
 pariter ambabus manibus quasi euulsurus eam ad
 se magna traxit vi, imbecillus minutim carpuit e-
 am. Quum ille ingenti labore nequicquam con-
 fecisset se, excitatoq; magno spectatorum risu fati-
 gatus esset, imbecillus vero breui spatio citra ne-
 gotium denudasset caudam fortis equi setis, exur-
 gens Sertorius, Cernitine, inquit, socii, perseue-
 rantia plus effici quam violentia, multa; quæ si-
 mul opprimi nequeunt, atteri paulatim? Intolera-
 bilis vis est perennitatis, qua omnes insequens
 tempus euertit & conficit vires, placideque assistit
 iis qui consilio eius operiuntur opportunitatem:
 at intempestiue vrgentibus est inimicissimum. Ta-
 lia contexens Sertorius indies barbaris solamina
 accommodabat se temporum articulis. Quod ve-
 ro aduersus Characitanos gessit, nulli cōcessit bel-
 lico eius facto. Populus est flumini Tago imposi-
 tus. Non oppida incolunt nec vicos, sed ingens est
 collis & excelsus, antra specusq; in petris Aquiloni
 obiecta obrinens. Subiectus ager omnis limum ar-
 gillosum & solum habet ob fungositatem friabile,
 quod nec ingredientes sustinere valeat, & si paulu-
 lum contrectetur, calcis viuz vel cineris modo la-
 te dispergatur. Igitur, quia barbari, quoties belli
 metu in illas speluncas se abdent, præda eo con-
 gesta, conquiescerent, ab omni erant vi tuti, & Ser-
 torium tunc à Metello semotum & confidentem
 circa eum collem vt victum despuebant, siue ira
 exarsit, siue nefugere videretur, primo diluculo
 aduectus eo & contemplatus est locum. Qui quū
 nulla parte præberet accessum, nequicquam huc
 illuc se ferens, animo languido atq; inanibus vtens
 minis, vim pulueris videt à vento in illos ex terra
 fustolli. Speluncæ enim in Septentrionem (vt dixi)
 sunt obuersæ. Qui vero ex Septentrionibus spirat
 ventus, quem Cæciam aliqui nominant, domina-
 tur maxime & frequentissimus inter ventos illic
 est, qui ex vliginosis campis & niuosis collectus
 montibus afflat. At tunc adulta ætate inualescēs,
 Septentrionalique colliquefcente coalescens gla-
 cie gratissimus adspirabat, illosq; & armenta eo-
 rum interdiu refocillabat. Id Sertorius aduertens
 atque ab incolis doctus, militibus imperat vt spon-
 giosæ illius & cineritiæ telluris auellant fragmen-
 ta, comportataq; ex opposito colli in tumulum ex-
 citent, quem aggeris barbari esse in se molitionem
 rati, irridebant eum. Ac tunc quidem, quum ad
 noctem vsq; in opere perseuerassent milites, redu-
 xit eos in castra. Vbi diluxit, primum mollis aspi-
 rauit aura congestæ terræ leuissimum velut sco-
 bem mouens diffundensq;. Mox acri cum sole in-
 crebrescēte vento quū colles puluere implerētur,
 ὁπτιμαίτες

intenti milites cumulum ab imo subruerunt, con-
sideruntq; limum. Aliqui equos sursum deorsum
egerunt ad excitandam raram tellurem, atque in
sublime vento dandam. Qui excipiens, quicquid
comminutum esset & ferretur in aera, in barbaro-
rum coniciebat ædificia in Cæciam foribus ob-
uerfa. Ita barbarorum oculis (nempe spelunca v-
num illum spiritus ductum habebant, qua accide-
bat ventus) cito offusa caligo est, cito suffocant
anhelatione correpti sunt asperam multoq; com-
mistam puluere haurientes auram. Itaq; quum æ-
gre duos dies sustinuissent, tertio deditionem fe-
cere, non tantum viribus Sertorium, quantum
gloria cumulantes, quod armis inexpugnabilia
confecisset consilio. Porro quantisper gessit cum
Metello bellum, succedere ei plerunq; res videbā-
tur ob senium Metelli & infitam eius tarditatem
aduersus virum ferocem, qui latronum potius
quam militum exercitum duceret, non valentis
assurgere. At postquam traiciendi saltum Pyre-
næum Pompeio castra contulit, simulq; luctarum
bellicarum factum utrinq; periculum est, technif-
que in hostem moliendis & cauendis tulit palmā,
fama nominis eius late est Romam viq; dispersa,
inter omnes eius ætatis imperatores eum scientia
militari esse præstantissimum. Neq; enim laus e-
rat exigua Pompeii, verum tunc ex obtentis bello
Syllano victoriis maxime florebat ad gloriam:
quamobrem cognomen à Sylla accepit Magni,
honoresq; assequutus etiamnum imberbis est tri-
umphales. Vnde multæ, quæ parebant Serto-
rio, vrbes transitionem ad illum moliebantur,
mox ex insperato ad Lauronem casu mutauerunt
sententiam. Nam quum eam urbem obsideret
Sertorius, mouit eo omnibus copiis Pompeius
ad ferendam ei opem. Inde Sertorius ad occu-
pandum tumulum, qui erat aduersus urbem op-
portunus, alter ad id prohibendum properabat.
Quum præuenisset Sertorius, Pompeius admoto
exercitu gauisus est ita cecidisse, inter urbem &
copias suas Sertorium ratus deprehensum, mis-
sisque ad Lauronitas nuntiis, bono animo eos
esse iussit, atque in muris confidere spectantes
Sertorium obsideri. Sertorius eo nuntiato risit, &
se discipulum Syllæ (ita enim Pompeium per lu-
dibrium appellabat) ait docturum debere impe-
ratorem plus respicere quam prospicere. Simul
ut hæc dixit, ostendit obsessis sex millia peditum
ab se relicta in prioribus castris, ex quibus egres-
sus tumulum illum occupauerat, quo versum in
se à tergo aggredierentur Pompeium. Quod ad-
modum serò Pompeius animaduertens, quum
adoriri Sertorium non auderet, quod metueret
ne circumueniretur, relinquere autem pericli-
tantes socios verecundia deterreretur, præsens &
desidēs spectator esse cogebatur pereuntium. De-
plorata enim re sua, barbari in deditionem se Ser-
torii permisere. quorum vitæ pepercit, dimisit-
que cunctos. Urbem verò incendit, nulla quidem
ira aut crudelitate, (quippe inter imperatores mi-
nime indulfit hic vir iræ) sed ad pudorem & oppro-
briū eorū qui Pompeiū in admiratione habebant, F

A ὅτι πάντες οἱ στρατιῶται τὸν τε χεῖρ ἀνέτερον ἀφ' ἐξέ-
ρασι, καὶ τὸν πηλὸν ἔκρωτον. ἔνοι δὲ καὶ τοῖς ἵπποις αἰὼ καὶ
κατὰ διεξήλασαν, αἰσάντες δ' ἄρῳμα, καὶ τῆ πρὸς με-
τέωρον ἄρῳα διδόντες. ἢ ὅ, ἄρῳα βαίνουσα πρὸ δρυ-
πέδων καὶ κινούμενον αἰὼ, πρὸς ἑσθλῆς οἰκῆμασι τῶν
βαρβάρων, κατὰ ἕρας δεχόμενοι τὸν καιρίαν. οἱ δ' αἰτε-
ρὸν τῶν ἀπληθύνοντων ἐκείνῳ ἀναπνοῶν ἔχοντων ἢ ὅ πρὸς
μα πρὸς ἐπιπέδον, ταχὺ μὲν ἀπεσχετοῦτο τὰς ὄψας, ταχὺ
δ' ἀνεπίμπλετο πηγῶδες ἀσματος, βαχίῳ ἀέρα καὶ
πολλῆν χεῖρ συμπεφυρμένην ἔλκοντες. ἔθεν ἡμέρας δύο μί-
B λισ ἀναρῳμοῖσι τῆ τρίτῃ παρὰ δὲ ἄρῳα εἰσέλθῃ, οὐ τοσοῦτον
Σερτωίῳ διωόμεως, ὅσον δόξης παρὰ δὲ ἄρῳα, ὡς τὰ δι' ὀ-
πλων ἀνάλωτα, σοφία κατεργασμένη. ἢ μὲν χεῖρ μὲν οὖν
τοῖς παρὰ Μετέλλον ἐπολέμει, τὰ πλεῖστα κατὰ τυχεῖν ἐ-
δοκεῖ γῆρα καὶ φυσικῆ βαρῳυτῆ τῷ Μετέλλῳ παρὰ ἀν-
δρα βολμητῆ, καὶ ληστρικῆς μάλλον ἢ στρατιωτικῆς ἡρώμενον
διωόμεως, οἷα ἀναφέρωντος· ἐπεὶ δὲ καὶ Πομπηίῳ τῷ
Γυρηνίῳ παρὰ ἄρῳα παρὰ στρατοπέδουσας, καὶ πᾶσαν
ἀμα μὲν διδίδι, ἀμα δ' ἄρῳα ἀπληθύνοντων παλαι-
C σμάτων πείρα, ἀντιπερὶ ἡρώμους τε καὶ φυλακῆμενος
πλείον εἶχε, χρομὸν δὲ διδοῦσθαι μέχει Ρώμης, ὡς δὲ φήματα
πόλεμον μετὰ χεῖρ ἰσάσασθαι τῶν τότε στρατηγῶν. οὐ γάρ τι
μικρὸν ἢ ὅ Πομπηίου κλέος, ἀλλ' ἡμῶν τότε μάστιχα
παρὰ δόξαν ἐκ τῶν παρὰ Σύλλαν ἀνδραγαθητῶν, ἐφ' οἷς
καὶ Μάγνος ἄρῳα αὐτῷ, τυτέσι μέγας, ἐπωνομάσθη. π-
μῶν τε δριαμῳικῶν, οὐ πῶ γῆρα ἔτυχε. ἔθεν καὶ πολλὰ τῶν
ἄρῳα Σερτωίῳ πόλεων ἀπὸ βλάβης παρὰ αὐτὸν, ὁρμῳ
μεταβολῆς ἔχον, εἶτα ἐπαύσαντο, τῷ παρὰ Λαύρωνα πᾶ-
D ροῖς παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα συμβαίτος. Σερτωίῳ γὰρ πο-
λιορῳωτός αὐτοῖς, ἢ καὶ Πομπηίῳ παρὰ στρατῶν βοήθειαν,
εἶτα ὁ μὲν λόφον δὲ διδοῦσθαι πεφυκῆσαι κατὰ τῆς πόλεως
παρὰ ἡρώμους, ὁ δὲ τῷ κωλύσων ἠεῖγετο, τῷ δὲ Σερ-
τωίῳ φθάσαντος, ὅτι ἔστῳ τὸν στρατὸν ὁ Πομπηίῳ, ἐ-
χαρῳτῆ σῳτυχία· νομίζων, ἐν μέσῳ τῆς πόλεως καὶ τῆς
αὐτῷ στρατῶν ἀπειλήσθαι τὸν Σερτωίῳ, καὶ πρὸς τοῖς Λαυ-
ρωνίταις εἰσέπειμῳ, θαρρῳν κελῳν, καὶ κατὰ τῶν παρὰ
τείχῳ θεωμένοις πολιορῳωμένον Σερτωίῳ. ἐκείνος δ' ἀ-
χούσας ἐγγῳσεν, καὶ τὸν Σύλλαν μαθητῆν (οὕτω γὰρ τὸν
Πομπηίῳ ὅτισιώωντων περὶ γῳρῳν) αὐτὸς ἔφῳ διδάξῳ
E ὅπῳ δὲ τὸν στρατηγῳν κατὰ τῶν μάλλον ἢ κατὰ πρὸς ὁπῳ
πειν. τῳτα δ' ἔλεγον, ἀμα τοῖς πολιορῳωμένοις ἐπεδείκνυεν
ἐξ ἀκροατοῖς ὁπλίταις ἄρῳα αὐτῷ κατὰ λελεμμένους ὅπῳ
τῷ παρὰ τῶν χεῖρ, ὅθεν ὁρμῳθεῖς κατελήφῳ τὸν λόφον·
ὅπως ὅπῳ σφῳς βεπολέμῳ τῷ Πομπηίῳ, κατὰ ἰώτου παρὰ
πέσοιεν ὅδῳ καὶ Πομπηίῳ ὅπῳ μάλα συμφερόσῳ, ὅπῳ
χεῖρ μὲν οἷα ἐθάρρῳ, κύκλωσιν δεδοικῳς, ἀπολιπεῖν δὲ ἢ
χρῳμετο κινδῳ βόουσας ἀνδρῳποις· παρῳν δὲ καὶ κατὰ
μῳμος ἠνακῳζετο ὁρῳ ἀπολλυμένοις. ἀπέγνωσας γὰρ αὐ-
τοῖς οἱ βάρβαροι, καὶ τῷ Σερτωίῳ παρὰ δὲ ἄρῳα. ὁ δὲ
τῷ μὲν σῳμάτων ἐφείσατο, καὶ πρῳς ἀφῳκεν, τῳ δὲ πᾶ-
F λιν κατέσῳσεν, οὐχ ἄρῳ ὁρῳς οὐδ' ὠμότητος· (ἐλάχιστα
γὰρ δοκεῖ θυμῳ χεῖρ ἰσάσασθαι τῶν στρατηγῳν ὅδῳ αἰὼ) ἀλλ'
ἐπ' ἀρῳμῳ καὶ κατὰ τῶν τεταυμακῳτων Πομπηίῳ. ἴ-
να ἢ λόγῳ ἐν τοῖς βαρβάρῳσι, ὅπῳ παρῳν ἐγγῳς καὶ μονοῦ

θερμαινόμενος τῷ πρὸς τῶν συμμάχων, οὐ παρῳμῳεν. ἢ τῳ μὲν οὖν τῷ Σερτωίῳ πλείονες σῳβῳμοῖς,
CCC

αὐτὸν μὲν ἀπὸ τῆς ἀεὶ φυλάττοντι, καὶ τοὺς καθ' αὐτὸν. θραυ-
 μὲν δὲ πρὸς τοὺς ἄλλοις ἡγεμόνας. ἐκ δὲ ὧν ἐπιλωρθεὶς τὰς
 ἡπείρους, μάλλον ἐταυμάζετο, νικῶντων τὴν ἀντιστρατήγαν, οἷον ἐν
 τῇ περὶ Σούκρωνι μάχῃ πρὸς Πομπηίου, καὶ πάλιν ἐν τῇ πε-
 ρὶ Τυρτίαν, πρὸς τε τὸν ὁμοῦ καὶ Μέτελλον. ἡ μὲν οὖν περὶ
 Σούκρωνι μάχῃ λέγεται ἡμέραν ἔ Πομπηίου κατεπέτα-
 λος, ὡς μὴ μεταχοῖ τὴν νίκην Μέτελλος. ὁ δὲ Σερτώριος ἐβού-
 λετο μὲν τῷ Πομπηίῳ, πρὶν ἐπελθεῖν τὸν Μέτελλον, ἀφ' ἡγε-
 νίστασθαι. ἀφ' ἡγεγῶν δὲ ἀπέστειλε ἡδὴ, σιωπῶντα, οἰόμενος ἐξ-
 νοῖς οὐσί, ἀπέστειλε τὴν χερσὶν τοῖς πολεμίοις ὁ σθένος ἐπαδα
 καὶ φθύνειν ἐμπόδιον καὶ διώκεισι. ἡγομένης δὲ τῆς μάχης ἐν
 χερσὶν, ἔτυχε μὲν ἔ πρὸς Πομπηίου αὐτὸς, ἀλλὰ πρὸς Ἀ-
 φρανίον ἐν δεξιῇ σιωπῶντα, ἔχοντα δὲ δεξιὰν, αὐτὸς ἐπὶ
 τῆς δεξιᾶς τῆς ἀγμένας· ἀκούσας δὲ τῶν Πομπηίου τοῖς σιω-
 πῶσιν ἔσπασαν ἐκείνους καὶ κρατεῖσθαι· ὁ μὲν δὲ δεξιὸν ἐπὶ
 ἄλλοις ἐποίησαν στρατηγίς, πρὸς δὲ ἐκείνους τὸν νικῶντα αὐ-
 τὸς ἐβοηθῶνται. καὶ τοὺς μὲν, ἡδὴ βεπολυμῶν, τοὺς δὲ, ἐπι μέ-
 νοντα ἐπὶ ταῖς, σιωπῶντα καὶ ἀναθάρρυντας, ἔξ ἑσπάρ-
 χης ἐπέβαλεν τῷ Πομπηίῳ διώκειν· καὶ φυγῶν ἐποίησαν το
 πολλῶν, ὅτε καὶ Πομπηίος ἐξῆς ἐλθὼν ἀποθανεῖν, καὶ τε αυ-
 μαλιθεῖς, ἀφ' ἡγεγῶν διεφυγῆ. οἷον μὲν Σερτωρίου Λί-
 βυες, ὡς ἔλαβον αὐτὸν τὸν ἵππον χρυσῶν κεκοσμημένον, καὶ
 φαλαγγῶν ἀνάπλεων πολυτελεῶν, ἐν τῷ ἀφ' ἡγεγῶν καὶ
 ἀφ' ἡγεγῶν πρὸς ἀλλήλους, πρὸς ἡμέρας τὴν δίασιν. Ἀφρα-
 νίος δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν πρὸς αὐτὸν, ἀμα τῷ Σερτωρίῳ ἀπέ-
 θεῖν ὅτι θάτερον βοηθῶντα, τε ἐλάμβανον εἰς τὸ στρατόπεδον
 κατήρραζεν· καὶ σιωπῶντα, ἐπὶ τῇ σθένος ἡδὴ ὄντος, μήτε
 τῷ Πομπηίου φυγῶν εἰδὼς, μήτε τοὺς ἐλαμῶντας τῆς δε-
 παγῆς ἐπιχεῖν διωάμενος. ἐν τούτῳ δὲ Σερτώριος ἀπέστρε-
 φεν δὲ καθ' αὐτὸν νενικηκῶς· καὶ τοῖς Ἀφρανίου δι' ἀφ' ἡγεγῶν
 ἀφ' ἡγεγῶν ἐπιπέσαν, πολλοὺς διέφθην. πρὸς δὲ αὐτῆς
 ἔξοπλαθεῖς ἐπὶ μάχῃ κατεβάνην. εἴτα Μέτελλον ἀφ' ἡγε-
 γῶν ἐξῆς εἶ, λύσας τῶν ταῖς, ἀνέβησεν, εἰπὼν, Ἀλλ' ἐ-
 γὼγε τὸν παῖδα τῶν, εἰ μὴ παρὶν ἡγεγῶν ἐκείνη, πληγῆς
 αἰνοθετήσας εἰς Ρώμην ἀπέσταλκεν. ἡδὴ μὲν δὲ δίασιν, ἀφ' ἡγε-
 γῶν μὲν ἀφ' ἡγεγῶν τῶν ἐλαφῶν ἐκείνη εἶ. μηδ' ἡγεγῶν γὰρ
 ὅτι τοὺς βαρβάρους ἐστέρητο θαυμαστῆς, τότε δὲ μάλιστα πα-
 ραμυθίας δεομένοις. εἴτα μὲν περὶ νυκτὸς ἄλλως πλανώμενοι
 ἴνες ἐπιτυγχάνουσι αὐτῇ, καὶ γνωρίσαντες ἀπὸ τῆς γῆρας,
 λαμβάνουσι. ἀκούσας δὲ ὁ Σερτώριος, ἐκείνοις μὲν ὁμολό-
 γησεν, ἀμὲν φέρεσσι, χερσὶν πολλὰ δῶσαν· ἀπο-
 κρύψας δὲ τῶν ἐλαφῶν, καὶ ἀφ' ἡγεγῶν ὀλίγας ἡμέρας, πρὸς ἡγε-
 μάλα φαιδρὸς ἀπ' ὅφως ὅτι δὲ βῆμα, διηρῶντος τοῖς
 ἡγεγῶν τῶν βαρβάρων, ὡς ἀγαθὸν πὲρ μέγα τῶν θεῶν πρὸς ἡγε-
 γῶντος αὐτῆς καὶ τοῖς ὑπνοῖς· εἴτα ἀφ' ἡγεγῶν ὅτι δὲ βῆμα, τοῖς
 ἐπιτυγχάνουσι ἐξημαρτίσεν. ἡδὴ ἐλαφῶν ὑπὸ τῶν φυλατ-
 τόντων αὐτῶν ἐξῆς ἀφ' ἡγεγῶν, καὶ κελύδουσα τὸν Σερτώ-
 ριον, ἐχώρει δρόμῳ πρὸς ἡγεγῶν πρὸς δὲ βῆμα, καὶ ἀφ' ἡγεγῶν
 ἔξοπλαθεῖς ἐπέθηκε τοῖς γῆρας αὐτῆς, καὶ τῶν ἑσπάρ-
 χῶν τῆς δεξιᾶς ἐφ' αὐτῆς, ἀφ' ἡγεγῶν καὶ πρὸς τῶν ποιεῖν.
 ἀπὸ φιλοφρονουμένου δὲ τῶν Σερτωρίου πιθανῶς, καὶ πὲρ καὶ
 δακρύσαντος, ἐκ πληγῆς εἶχε τοὺς παρὸντας δὲ πρὸς τῶν· εἴτα
 κρύψας καὶ βοῆ τὸν Σερτώριον, ὡς δαμόνιον ἀφ' ἡγεγῶν καὶ θεοῖς
 φίλον, οἷον ἀφ' ἡγεγῶν, ἐν δὲ θυμῶν καὶ χερσὶν ἐλπῆσιν ἦσαν· ἐν δὲ τοῖς τῶν Σερτωρίῳ πεδίοις εἰς τὰς
 ἐξῆς ἀπορίας καὶ ἀφ' ἡγεγῶν πολεμίοις, ἡγεγῶν συμβαλεῖν αὐτοῖς καὶ ἀφ' ἡγεγῶν ἐφ' ἀφ' ἡγεγῶν καὶ σιτολογίας.

A quum tamen ubique inuictum se socioq; conser-
 uaret, verum per alios duces vulneratus fuit. Atqui
 ex reparandis cladibus supra victores celebraba-
 tur aduersariorum duces, velut in acie Sucronen-
 si contra Pompeium, iterumq; aduersus hunc &
 Metellum simul in Tuttiensi. Pugna ad Sucronē
 commissa fertur præfestinante Pompeio, ne con-
 fors Metellus palmæ esset. Sertorius verò quære-
 bat cum Pompeio ante Metelli aduentū conferre
 arma. Protelans autem præcipiti iam in vesperam
 die cōseruit certamen, peregrinis & locorum im-
 peritis hostibus ratus tam fugientibus quàm infe-
 ctantibus obstaculo fore tenebras. Prælio cōmif-
 so accidit vt in acie non Pompeio, sed Afranio ef-
 fet initiò oppositus, sinistrum cornu obtinenti, i-
 pse in dextero consistens. Vt accepit cum Pom-
 peio congressos vrgente illo referre gradum, atq;
 esse inclinatā aciem, cornu dextero aliis ducibus
 permisso, illi quod laborabat succurrit, atq; alios
 terga dantes, alios adhuc in acie stantes cōglobat
 confirmatq; , redintegrataq; cum instante fugi-
 entibus Pompeio pugna, effusam fugam dedit: v-
 bi penè oppressus Pompeius & saucius præter spē
 tamen est elapsus. Siquidem qui in præfidiis Ser-
 torii erant Afri, vt equum illius auro adornatum
 & pretiosis excultum phaleris sunt adepti, dum
 prædam partiuntur & altercantur inter se, omise-
 runt eum insequi. Afranius aduersum sibi cornu,
 simulatq; alteri parti suppetias Sertorius tulit, pe-
 pulit atq; ad castra ruit, vnoq; cum hostibus agmi-
 ne irrumpens, diripuit ea, quum iam nox esset. Erat
 Pompeii fugæ nescius, nec reuocare milites va-
 lebat à præda. Interea reuertitur cornu Pompeii
 fugato Sertorius, qui in Afranii manum incom-
 positam turbatamq; incidens ingentem edit stra-
 gem. Manè denuò armatus educit copias in acie.
 Inde vbi propè esse sensit Metellum, cecinit rece-
 ptui, ac castra mouit dicens, Puerum hunc ego,
 nisi anus illa superuenisset, verberibus castigatum
 Romam dimisisssem. At erat maiorem in modum
 perculsus, quòd nusquam cōpareret cerua. Mira
 enim aduersus barbaros orbatus erat machina,
 qui tunc vel maximè confirmandi erant. Mox ta-
 men nocte quidam fortè errantes offendunt eam,
 & à colore agnitam capiunt. Quibus Sertorius, vt
 ad eum delatum est, grandem tummam, si id non
 vulgasset, ostendit se daturū. Ceruam autē quum
 paucis diebus occultasset, processit in concionem
 vultu admodum remisso, barbarorum præfectis
 rem lætissimam in somnis sibi à Deo exponens
 prænuntiatam. Hinc tribunal conscendit. Dum
 adeuntibus vacat, cerua à custodientibus eam in
 propinquo dimissa est. Quæ cernens Sertorium,
 cursu hilaris ad tribunal fertur, assistensq; caput
 genibus eius imponit, dextramq; ore, (quod face-
 re etiam antè solebat) attrectat. Quam demulcen-
 te vicissim in speciem Sertorio, manantibus quo-
 que nonnihil lacrymis, stupor primùm defixit
 spectatores, deinde plausu & acclamatione vt
 sanctum virum Sertorium & diis charum ad ta-
 bernaculum eius prosequuti sunt & bona spe cre-
 diti. In campis Saguntinis quum ad extremas angu-
 stias redegisset hostes, signa conferre cum iis præ-
 datū & frumentarum proficiscentibus coactus est.

Cerratum est vtrinque fortiter. Ibi Memmius Pompeii legatorum peritissimus rei militaris, ubi constitit acerrimum praelium, cecidit. Superior Sertorius magna stantium adhuc in acie strage, in ipsum illatus Metellum est. Hic praeter aetatem subsistens, dum egregie dimicat, lancea vulneratur. Id partim conspicientes, partim audientes Romanos repressit pudor, ne imperatorem desererent, simulque exarserunt in hostem, obiectisque scutis atque illo vi exportato, impulerunt Hispanos. Quum ita conuersio facta esset victoriae, Sertorius, quo facilem suis fugam machinaretur, & moliretur sibi nouum delectum, in oppidum refugit montanum & munitum, eiusque muros obsepsit, & portas firmavit, quiduis potius tamen quam obsidionem meditas ferre, eludebat modo hostes. Dum enim assident ei, urbemque paruo negotio sperant se capturos, cum fugientium barbarorum securi fuerunt, tum conscribi permiserunt Sertorio alias copias, quae conficiebantur a legatis illius, quos per oppida miserat, praeeperatque, ubi iam magnum numerum contraxissent, ut se facerent certiores. Quod postquam ei significauere, ex facili per medios elapsus hostes coniunxit se cum suis, rediensque in illos viribus auctus. Commeatum praecidit us, iter a ex insidiis & circumuentionibus, & circumcursitando in omnes partes subito premens, perago, littora nauigiis praedatoriis obsidendo. Vnde subacti duces sunt diuersi, alter in Galliam recedere, Pompeius ob pecuniae difficultatem hibernare incommode in Vacceis, scripsitque senatui se, nisi sibi mitterent stipendium, exercitum deportaturum. Iam enim propugnando pro Italia patrimonium suum expendisse. Romae autem magnus erat rumor, priorem Pompeio in Italiam Sertorium venturum. Eo primarios & potentissimos duces solertia Sertorii redegerat. Quantum vero hanc virum exhorruerit Metellus, & quanti fecerit, declarauit hac re, siquidem pronuntiauit in caput eius, si ciuis Romanus illum interfecisset, praemium centum argenti talenta, & agrum viginti millium iugerum: si exul, reditum in patriam. Ita aperta de speratione victoriae licitabatur illum per proditorem. Adhuc quum aliquando Sertorium acie fudisset, usque adeo extulit se & prospero casu exultauit, ut imperatorem se sit salutari passus, sacrificiis autem eum oppida ingredientem atque aris ei dicatis exciperent. Memorant eum coronas quoque imponi capiti suo permisisse, cenisque indulgisse fastuosioribus, in quibus veste triumphali amictus portabat. Victoriae fictae epidromibus descendentibus, quae aurea trophaea & coronas transferebant. Chori puerorum & virginum cantilenas triumphales in laudem eius canebant. Quae in re ridiculus merito erat, quum Syllae fugitiuum & reliquias Carbonianorum exulum appellaret Sertorium, ita iactabundus euaserit exultaueritque, quia impulerat cedentem. At Sertorii animositatis haec fuere: Primum, quod senatores Romanos patria extorres, qui in praesidiis erant suis, senatum appellaret, quae store legatosque ex illis crearet, legibusque omnia illa adornaret patriis. Deinde, quod qui armis, pecunia, oppidis vteretur Hispanorum, ne verbis quidem summam potestatem apud illos summitteret,

A ηγωνία δε λαμπερής παρ' ἀμφοτέρων. καὶ Μέμμιος μὲν, ὁ τῷ ὑπὸ Πομπηίου στρατηγῶν ἡγεμονικῶς, ἐν τῷ καρτερωτάτῳ τῆς μάχης ἔπεσεν. ἐκράτει δὲ Σερτώριος, καὶ φόνον πολλῶν τῶν ἐπι σικωεσίων ἐώθειτο πρὸς αὐτὸν τὸν Μέτελλον. ὃ ὅ παρ' ἡλικίαν ὑποστὰς καὶ περὶ Φαιῶς ἀγωνίζετο, πάταται δόξα. τὸ τοῖς μὲν ἰδίως τῶν Ρωμαίων, τοῖς δὲ ἀχρυσάσας, ἀδῶς ἔχει ἑκαταλιπέιν τὸν ἡγεμόνα, καὶ θυμὸς ἅμα πρὸς τοῖς πολεμίοις παρέστη. πρὸς τὸ μὲν δὲ τοῖς θυρεοῖς, καὶ σικωεσίων ἐκόντες ἰρώσως, ἔξωθεν τοῖς Ἰβηρας καὶ γρομῆς οὕτω παλιν ἔσπου τῆς νίκης, ὁ Σερτώριος ἐκείνοις τε Φυγὰς ἀδείξας μηδὲν ἄλλο, καὶ τυχῶν ἐτέρεθ' αὐτῶν δυνάμιν σικωεσίων ἐφ' ἰσυχίας, εἰς πόλιν ὄρσιν καὶ καρτεράν ἀναφυγῶν, ἐφείνητο τὰ τείχη. καὶ τοῖς πόλεως ὠχυροῦτο, πύργα μάλλον ἢ πολιούχων ὑποδύσαν. ἀλλ' ἐξηπάτα τοῖς πολεμίοις. ἐκείνῳ γὰρ πρὸς κατὰ τοῖς μὲν, καὶ ὁ χροῖον οὐ χαλεπῶς λήψασθαι πρὸς δοκῶντες, τοῖς τε φθῶντας τῶν βαρβάρων πρὸς ἑαυτοῖς, καὶ τῆς ἀδελφικῆς αὐτῆς τῶν Σερτωρίῳ δυνάμει ἡμῶσαν. ἡ δεξιότατος, πέμψαντος ἡγεμόνας ὅτι τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ κελύοντος, ὅταν ἡδὴ πολλοὶ ἔχουσιν, ἀγγῆν ἔσπου εἶλαι πρὸς αὐτὸν. ἐπεὶ δὲ ἀπέσφραξεν, σικωεσίων πόλιν διεκπασιμῶς τοῖς πολεμίοις, σικωεσίων εἰς αὐτῶν. καὶ πάλιν ἐπήξας πόλιν γερωνῶς, καὶ περὶ ἐκαστῶν αὐτῶν τῶν μὲν ὑπὸ τῆς γῆς ἀπείραν, εἰδέσθαι καὶ κικλῶσιν, καὶ τὰ πύργα ὅσοι φοιτῶν, ὅτις ὅτιων. τὰ δὲ ἐκ θαλάσσης, ληστείας σκάφεισιν κατέχων τῶν θαλάσσης. ὥστε ἰωσὶ καὶ ἀθησαιοὶ στρατηγὸν ἀγαλῶντες, ὁ μὲν εἰς Γαλαθίαν ἀπελθὼν, Πομπηίος δὲ περὶ Βακχίους ἀγαλῶσιν μαθητῶν ὑπὸ ἀρχιμαγίστρου γράφων πρὸς τὸν σίγκλητον, ὡς ἀπᾶξ τὸν στρατὸν εἰ μὴ πέμπουεν δεξιότατον αὐτῶν. καταναλωθεὶσιν γὰρ ἡδὴ τὰ αὐτῶν, πρὸς πολεμῶν τῆς Ἰταλίας. καὶ πολὺν ἰωσὶ ἐν Ρώμῃ λόγος, ὡς Πομπηίου πρὸς τερος εἰς Ἰταλίαν ἀφίξοιτο Σερτώριος. εἰς ποσὸν τοῖς πρώτοις καὶ δυνατώτατοις τῶν τότε στρατηγῶν ἢ Σερτωρίῳ δυνάμει κατέσπει. ἐδήλωσε δὲ καὶ Μέτελλος, ἐκπεπλημῶς τὸν ἀνδρα καὶ μέγαν ἡρώμῶς. ἐπεκέρυξεν γὰρ, εἰς αὐτὸν ἀνέλθαι Ρώμης, ἔχων τὸν δεξιότατον τάλαντα δώσθαι, καὶ πλεῖστα διαμύειαν. εἰ δὲ Φυγὰς, καὶ ὅσον εἰς Ρώμην ὡς ἀπογνώσθαι φανερῶς ἀμύειν, ὠνούμῶς τὴν ἀνδρα ἀπᾶ πρὸς ὁδοῦσας. εἰ δὲ ἐνίκησας ποτὲ μάχῃ τὸν Σερτώριον, οὕτως ἐπήρθη, καὶ τῶν ἀτυχῶν ἡγάπησεν, ὥστε αὐτοκράτωρ ἀναγρῶσθαι. θυμῶς δὲ αὐτὸν εἰς πόλιν ὅτι φοιτῶν καὶ βωμοῖς ἐδέχοντο. λέγεται δὲ καὶ σφαιρῶν ἀναδέσθαι πρὸς ἑαυτοῖς, καὶ δειπνῶν σοβαρωτέρων ὑποδοχῶς, ἐν οἷς ἐαθῆτα θριαμβικῶν ἔχων ἔπαινε, καὶ νῆσαι πεπονημῶν δι' ὄργῶν ὅτι δέσμευον χροῖα ἔσπαινα καὶ σφαιρῶν ἀναδέσθαι κατέχοντο, καὶ χροῖα παίδων καὶ γυναικῶν ὅτι νικῶν ἔμνοις ἦδον εἰς αὐτὸν. ἐφ' οἷς εἰκότως ἰωσὶ καταγῆσας, εἰ δραπετίῳ Σύλλα καὶ λείψανον τῆς Κάρβωνος φυγῆς ἀποκαλῶν τὸν Σερτώριον, οὕτω κερῶνται καὶ περὶ χροῖς γέρων, ὑποχρησάσθαι αὐτῶν πρὸς ἡρώμῶς. μεγαλοφροσύνη ἢ τῶν Σερτωρίῳ, πρῶτον μὲν ὁ τοῖς φθῶντας ὑπὸ Ρώμης βιβλῶσας καὶ παρ' αὐτῶν ἀγαλῶσθαι, σίγκλητον ἀναγρῶσθαι, ταμείας τε καὶ

στρατηγὸς δὲ ἐκείνων ἀποδεδεικνῶναι, καὶ πύργα τοῖς πατέροις νόμοις τὰ ποιῶσα χρῶσθαι. ἔπειτα δὲ, χροῖον ὅπλοις καὶ χροῖμασιν καὶ πόλεσι τῆς Ἰβηρων, μὴδ' ἄλλο λόγον τῆς ἀκροῦς ἐξουσίας ὑφείσθαι πρὸς αὐτοῖς,

Ρωμαίους ἢ κατὰ τὴν ἐρατὴν καὶ ἀρχὴν αὐτῶν, ὡς Ρωμαίοις ἀνακτόμωρον τὴν ἐλευθερίαν οὐκ ἐκείνοις αὐξοῦσα καὶ Ρωμαίων. καὶ γὰρ αὐτὸν φιλόπατρις, καὶ πολὺν ἔχων ἡμέρον τὴν κατελθεῖν. ἀλλὰ δευτεράων μὲν, ἡδραγάθῃ, καὶ ἰσχυροῦν μὲν ὅσοι ἐπὶ τῶν πολεμίοις. ἐν ᾧ τῆς νίκης, διεπέμπετο πρὸς Μέτελλον καὶ πρὸς Πομπήιον, ἑτοιμος ὢν τὰ ὄπλα καὶ ἀθροῦσαι, καὶ βίβωιδιώτης καὶ ἰσοδου τυχῶν. μᾶλλον γὰρ ἐθέλειν ἀσημότατος ἐν Ρώμῃ πολίτης, ἢ φεύγων τὴν ἑαυτῆς, πύτων ὁμοῦ ἄλλων αὐτοκράτωρ ἀναρρεῦεσθαι. λέγεται ἢ οὐχ ἦκιστα τὴν πατρίδος ἐπιθυμίαν ἀφ' ἧς τὴν μητίερα βαφεὶς ὄρφανός ἑστί, καὶ ὁ σύμπῳ ἀνακείμνος ἐκείνη. καλοῦντων ἢ τῶν πρὸς τὴν Ἰβηρίαν φίλων αὐτὸν ἐφ' ἡγεμονίαν, πύτων μὲν τὴν τελευτῆν τῆς μητρός, ὀλίγον ἐδέησεν ὑπὸ λύπης παρὰ τὸν βίον. ἐπὶ τῶν ἡμέρας οὔτε σπώθημα δοῖς, οὔτε ὀφθαλμοὺς τῶν φίλων, ἐκείτω. καὶ μάλιστα οἱ συστράτηγες καὶ ὁμοῦμοι τὴν σκηνῶν πρὸς αὐτὸν ἡδραγάθῃ, τοῖς ἐρατῶνταις ἐπιτυχεῖν καὶ τῶν παλαιῶν ἀφ' ἐφεσμένων ἀπὸ λαμβάνεσθαι. διὸ καὶ πολλοὶς ἐδόξεν, ἡμέρας αὐτὸν φύσει γενεῶν, καὶ πρὸς ἡσυχίαν ἔχων ὀπίσθεως, δι' αἰτίας πρὸς γινώσκου τῆς ἐρατῆς καὶ ἀρχῆς ἡδραγάθῃ, καὶ μὴ τυχερῶν ἀδείας, ἀλλ' ἀσπασίμων μὲν ὑπὸ τῶν ἡδραγῶν εἰς τὰ ὄπλα, φερούσων ἀνακείμνω τὴν σάματος ἀεὶ ἀλλεσθαι τὸν πόλεμον. ἡδραγάθῃ καὶ πρὸς Μιθριδάτην αὐτὸν πολιτῶν ματῶν, μεγαλοφροσύνης. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἔστι καὶ Σύλλαν σφάλματος ὁ Μιθριδάτης ὡς πρὸς εἰς πάλαισμα δόξεν ἀνίσταμνος αὐτῆς, ἐπεχείρησεν τῇ Ἀσίᾳ. μέγα ἢ ἦδ' ὁ Σερτωρίου κλέος ἐφοίτα πύτων ἡδραγάθῃ, καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν λόγων, ὡς πρὸς φορητῶν ξενικῶν, οἱ πλέοντες ἀπὸ τῆς ἐσπίρας, ἀναπεπλήκασαν τὸν πόντον. ὡρμητο δ' ἡδραγάθῃ πρὸς αὐτὸν, ἐπὶ ἡμέρας μάλιστα τῆς κατὰ τὴν ἀνακείμνω, οἱ τὸν μὲν Σερτωρίου, Ἀνίβαν, τὸν δ' Μιθριδάτην, Πύρων παρεικάζοντες, οὐκ ἀνέφασαν Ρωμαίοις πρὸς τῆς κατὰ τὴν ὁμοῦ φύσει τε καὶ διωάμεις, ὅτι καὶ φερούσων διχόθεν, ἀπὸ τῆς δεινοτάτου ἐρατῆς τῶν μεγίστων τῶν βασιλέων πρὸς ἡρομένου. πέμπη δ' ἡδραγάθῃ ὁ Μιθριδάτης εἰς Ἰβηρίαν, γράμματῶν Σερτωρίου καὶ λόγων καμίζοντες, δι' ὧν αὐτὸς μὲν ἐπὶ ἡδραγάθῃ καὶ ναὺς παρέξεν εἰς τὸν πόλεμον, ὑπὸ ἐκείνου δὲ ἡδραγάθῃ τὴν Ἀσίαν αὐτῶν βέβαιον εἶναι πᾶσαν, ἡδραγάθῃ ἡδραγάθῃ Ρωμαίοις κατὰ τῆς πρὸς Σύλλαν ἡρομένης σπώθηρας. ἀφ' ἧς ὁ Σερτωρίου βουλιῶν, ἡδραγάθῃ τὸν ὀνόμαζεν, καὶ τῶν ἄλλων δέχεσθαι τῶν πρὸς τῆς καὶ ἀγαπᾶν κελθόντων, (ὄνομα γὰρ καὶ γράμμα κενὸν αὐτομύμους πρὸς τῶν οὐκ ὄντων ἐπ' αὐτοῖς, ἀπὸ τούτων λαμβάνειν ὧν μάλιστα δέοιμοι τυχεροῖσιν) ἐκ τῶν ἡδραγάθῃ, ἀλλὰ Βιθυνίαν μὲν ἔφη καὶ Καππαδοκίαν λαμβάνουσι Μιθριδάτη μὴ φθονεῖν, ἐστὶν βασιλεύοντα καὶ μηδὲν πρὸς τῆς κατὰ τῶν Ρωμαίοις. ἡδραγάθῃ τῶν διχαστῶν τῶν Ρωμαίων κελθόντων ἐπαρχίαν, ἀφελόμενος καὶ κατὰ τῶν, πολεμῶν μὲν δέξασθαι ὑπὸ Φιμβρίου, ἀφελόμενος ἢ πρὸς Σύλλαν ἀφῆκε, αὐτῶν ἐκ ἔφη πρὸς τῶν πάλιν ὑπὸ ἐκείνῳ ἡρομένην. δεῖν γὰρ αὐξοῦσαι τὴν πόλιν ὑπὸ αὐτῶν κελθόντων, οὐκ ἐλατῶσει τῶν ἐκείνης κελθόντων αὐτὸν. ἡρομένη γὰρ ἀνδρὶ, μὲν τῶν κελθόντων ἀρετὸν. ἀφ' ἧς δὲ, ὅσοι σῶζεσθαι. αὐτὰ ἀπαγγελέντα Μιθριδάτης ἀφ' ἧς τῶν ἐπιπέτω. καὶ λέγεται μὲν εἶπεῖν πρὸς τοὺς φίλους,

A verum daret eis duces & prefectos Romanos, tanquam Romanis libertatem recuperans, non illos augens aduersus Romanos. Etenim vir ille erat amans patriæ, magnoq; tenebatur in patriam redendi desiderio. Cæterum in aduersis casibus fortis erat, neq; abiecti præbebat se hostibus. In victoriis legatos ad Metellum & Pompeium mittebat, paratum se ostendens arma ponere, & reditu concesso, priuatam vitam agere. Malle enim ciuem se Romæ esse obscurissimum, quàm exulem cunctorum aliorum declarari imperatorem. Dicitur autem patriæ cupiditate flagrasse maximè causa matris, à qua eductus orbus fuerat, totoq; animo erat illi addictus. **B** Quum necessarii Sertorii in Hispania ad imperium suscipiendum eum vocarent, nuntiatu matris fati, profudit penè ex mœrore vitam. Quippe diebus septem neq; signum militibus dedit, neque in vllius conspectum amici prodiens, iacebat humi. Vix tandem reliqui imperatores atque in pari dignitatis gradu positi, circumfistentes tabernaculum eius, coegerunt eum in publicum progredi & milites appellare, atq; res prosperè fluentes capeffere. Quare placidi vir ingenii habitus apud multos est & quietis cupidus, inuitusque ex causis munera imperatoria vsurpasse: quum verò **C** obtinere non valeret securitatem, sed ab inimicis in arma cogeretur, statione necessaria corpus sepsisse bello. Celsitudinis animi fuerunt etiam eius cum Mithridate acta. Quum enim ex casu, quo Sylla eum prostrauerat, Mithridates quasi ad alteram assurgens luctam, iterum adoriretur Asiam, nomen autem iam inclytum vbique celebraretur Sertorii, rumoribusq; de eo, velut peregrinis mercibus, illi qui ex Occidente aduehebantur, Pontum impleffent, parauit legatos ad eum mittere, excitatus potissimum adulatorum iactationibus, qui Sertorium Annibali, Pyrrho Mithridatem æquiparantes negabant populum Rom. ingenii & **D** viribus resistere simul tantis ancipiti circumuentos insultu posse, vbi cum acerrimo imperatore rex coniunctus maximus esset. Mittit igitur in Hispaniam Mithridates legatos ad Sertorium cum literis & mandatis, per quos pecuniam & naues illi ad bellum præbiturum offert se, ab illo postulat vicissim confirmari sibi omnem Asiam, qua populo Romano fœdere cum Sylla icto cesserat. Coacto concilio, quod Senatū vocabat, Sertorius, cæteris accipiendas has condiciones approbandasq; censentibus, (quum enim nomen ab ipsis & decretum inane illis de rebus, quæ non erant in arbitrio suo, postularentur, pro his demonstrabant se, quibus maximè opus haberent, accipere) improbauit, verum Bithyniam & Cappadociam si occuparet Mithridates regi parere assuetas nec quicquã populo Romano attinentes, eas se illi ait non inuidere. Enimverò qua prouincia iustissimo possidentè titulo spoliauerat populum Rom. inuaseratq; , eam à Fimbria illi bello extortam & fœdere cum Sylla fancito dimissam negauit permissurum se, in ditio- **E** nem vt iterum recideret eius. Amplificandam enim suis victoriis rempub. non cum eius prouinciarum diminutione sibi vincendum. Nam viro forti optatam cum honore victoriam, cum turpitudine verò ne salutem quidem. His renuntiatu cohortuit Mithridates, ac ferunt eum ad amicos dixisse,

ἡρομένην. δεῖν γὰρ αὐξοῦσαι τὴν πόλιν ὑπὸ αὐτῶν κελθόντων, οὐκ ἐλατῶσει τῶν ἐκείνης κελθόντων αὐτὸν. ἡρομένη γὰρ ἀνδρὶ, μὲν τῶν κελθόντων ἀρετὸν. ἀφ' ἧς δὲ, ὅσοι σῶζεσθαι. αὐτὰ ἀπαγγελέντα Μιθριδάτης ἀφ' ἧς τῶν ἐπιπέτω. καὶ λέγεται μὲν εἶπεῖν πρὸς τοὺς φίλους,

Quid tandem in senatu sedens imperabit Sertorius, qui nunc ad Oceanum summotus Atlanticū fines regno nostro præscribit, & tentantibus Asiā denunciat bellum? Veruntamen fœdus fit, & iureiurando sancitur, Cappadociam & Bithyniam cessuram Mithridati, Sertorium autem ducem ei militēsq; missurum. Sertorio inuicem Mithridatem tria millia talentum cum quadraginta nauibus præbiturum. Dux quoq; in Asiam mittitur ad eum ex senatoriis exilibus M. Marius, quicum cepit Mithridates aliquot oppida in Asia: inuectum in vrbes cum virgis & securibus ipse illū tanquam maiorem potestatem & ministri specie vltro sequebatur. Ille aliis libertatem dabat: aliis, quum immunitatem concederet, beneficio se facere id Sertorii dicebat. Itaque Asia, quæ à publicanis vexabatur, auaritiaque & contumeliis premebatur militum præfidiariorum, ad spem erigebatur, exortabatque expectatam imperii conuersionem. At in Hispania senatores & pares Sertorio, vt primum in æquali cum hostibus spe constituerunt, remisso metu, liuor & stolidia inuasit emulatio illius potentia. Perpenna autem spiritibus vanis ob natalium splendorem animum adiecit imperio. Is perniciosos sermones clam apud idoneos seminavit. Quisnam malus nos genius ex malis in peiora detrudit, qui Syllæ totius penetra & maris tenentis imperium imparata, fruentes patria, facere dedignatur? Huc verò malis auiibus profecti, quo in libertate viueremus, sponte seruimus Sertorii stipantes exilium & ridiculo audientibus nomine senatus dicimur, quum contumelias, imperia & labores non secus ac Hispani & Lusitani feramus. Huiuscemodi sermonib. complures imbuti, metu illius autoritatis non rebellabant aperte, verum res eius in secreto corrumpebant, barbarosq; acerbè puniendo & tributo exigendo, quasi Sertorii iussu, affligebant. Hinc defectiones natae p oppida, & seditiones. Qui verò ad hæc mittebatur leniēda & medenda, redibāt pluribus inflāmatum tumultib. & rebellionib. prioribus intēsis. Vnde degenerās ex humanitate & lenitate Sertori^o pristina, Hispanorū filios, qui Oscæ educabantur, violauit, ac partem eorū occidit, alios sub corona vendidit. Porro Perpenna, qui complures cōiuratos habebat ad Sertoriū adoriendū, adiūxit insuper sibi vnum ex Sertorianis ducibus Manlium. Hic deperibat amore formosi adoleseētuli: cui blandiens effudit cōspirationem, hortaturque ut alios amatores mittat, & sibi vni, qui paucis dieb. sit magnus euasurus, adhæreat. Adolescentulus alteri amatori, in quem erat propensior, sermonem Aufidio enuntiat. Qui vt audiuit, obstupuit. Quippe cōiurationis in Sertoriū erat confors, non cognouerat tamē participē eius Māliū esse. At vbi Perpennā & Graciniū, & alios quosdā coniuratos, quos ipse sciebat, nominauit adoleseēs, percussus eleuauit apud illum ea dicta, monuitq; Manlium vt vanum & iactabundum contemneret. Profectus autem ad Perpennam, demonstrato temporis momento & periculo, consuluit vt rem aggrediretur. Assensū coniurati hominem subornatum adduxerunt, qui epistolam redderet Sertorio.

A Τί δήνα πρὸς τὰς Σερτώριος ἐν παλαιῶν κατὰ ζῶντων εἰ νῦν εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν ὀρεωσμένης θαλάσσης, ἵστος ἢ μὴ τῆ βασιλείᾳ τίθῃσι, καὶ πειρωμένοις Ἀσίας ἀπειλεῖ πόλεμον; οὐ μὲν δὲ ἀγνοοῦνται γε συνθήκαι καὶ ὄρκιοι, Καππαδοκίαν καὶ Βιθυνίαν ἔχον Μιθριδάτι, Σερτώριος ἑξατηρὸν αὐτῶν καὶ στρατιῶν πέμποντος. Σερτώριον δὲ πρὸς Μιθριδάτου λαβεῖν τετρακτὰ τάλαντα καὶ τεσσαράκοντα ναῦς. πέμπεται δὲ καὶ στρατηγὸς εἰς Ἀσίαν ὑπὸ Σερτώριου τῶν ἀποβουλήτων πεφύκτων πρὸς αὐτὸν, Μάρκος Μάριος ὁ σιωζέλων πῖνας πόλεις τῶν Ἀσιάδων ὁ Μιθριδάτης, εἰσελάονον μὲν ῥάβδων καὶ πελέκεων αὐτὸς εἶπετο, δευτέραι τὰ ξίφη καὶ ῥομφαία θεραπειόντος ἐκείνως ἀφληφώς. ὁ δὲ τὰς μὴ ἠλθούσας, τὰς δὲ ἀτέλῃαν γράφων χρεῖται Σερτώριον κατὰ τὴν ἑλλην. ὥστε τὴν Ἀσίαν ἀδύστη ἐνοχλοῦσθαι μὲν ὑπὸ τῶν τελωνῶν, βαρυστομίῳ δὲ τοῖς πλεονεξίαις καὶ ὑπερφηφίας τῶν ἐπιτοκίων, ἀνεπρωθῆναι πρὸς τὴν ἐλπίδα, καὶ ποιεῖν τὴν πρὸς δοκωμῶν μεταβολὴν τῆς ἡγεμονίας ἐν δὲ Ἰβηρίᾳ τῶν πρὸς Σερτώριον συληθητικῶν καὶ ἰσοπέμων, ὡς πρῶτον εἰς ἀντίπαλον ἐλπίδα κατέστησεν. ἐπὶ μὲν τὸν φόβον, φθόνον ἢ ἄπειτον καὶ ζήλον ἀνόητος τὸ κείνως διωάμεως. ἐν τῇ δὲ Περπέννας, δὲ Ἰβηρίαν ἐπαμείβοντος φρονήματι κεινῶ πρὸς τὴν ἡγεμονίαν, καὶ λόγους μορθηροῦς διεδίδου κρύφα τοῖς ἐπιτηδείοις, Τίς ἄρα πονηρὸς ἡμᾶς ὑπολαβὼν ἐκ κακῶν εἰς χεῖρα φέροι δάμνην, οἱ Σύλλα μὲν ὁμοῦ τι συμπάσης ἀρχοντικῆς καὶ θαλάσσης, ποιεῖν δὲ πρὸς τὰ πόλιν οὐκ ἤξειδον, οἴκει μύροντες; δευρὸν δὲ φθαρέντες, ὡς ἐλθούσας βιωσύνου, δουλοδομῶν ἐκείνως, τὴν Σερτώριου δορυφορεῖν, τες φυγῶν, ὄνομα χλευαστῶν ὑπὸ τῶν ἀκούοντων, σύγκλητος ὄντες, ὕβρεις δὲ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα καὶ πόνοις οὐκ ἐλάττονας Ἰβηρῶν καὶ Λισιτανῶν ὑπομύοντες. τοιούτων ἀναπυμπλάμενοι λόγων οἱ πολλοὶ, φανερῶς μὲν οὐκ ἀφίσταντο, δεδουκότες αὐτῶν τὴν δυνάμιν. κρύφα δὲ τὰς πρὸς τὰς ἐλυμψίνου, καὶ τοῖς βαρβάροις ἐκάκω, καλῶντες πικρῶς καὶ δασημοδογῶντες, ὡς Σερτώριος κελδόντος ὅτι ὡν ἀποστάσης ἐγίνοντο καὶ ταραχῆ πρὸς τὰς πόλεις. οἱ δὲ πέμποντες τὰυτὰ θεραπεύειν καὶ ἀποπραύειν, ἐπὶ μὲν ἔρχοντο πλείονας ὀρεωσμένοι πολέμοις, καὶ τὰς ὑποαρχούσας ὑψηλότες ἀπειθείας. ὥστε τὸν Σερτώριον ἐκ τῆς πρὸς τὰς ἐπιτοκίας καὶ πρὸς τὸν μεταβολῶντα, πρὸς τοῖς ἐν Ὀσκη τε εφορῶντος πρὸς τὸν παῖδα τῶν Ἰβηρῶν, τοῖς μὲν ἀγρόντα, τοῖς δὲ ἀποδόμενον. ὁ δὲ οὖν Περπέννας πλείονας ἐνωμοτοῖς ἔχον πρὸς τὴν ἐπιτοκίαν, πρὸς τὰς καὶ Μάλλιον, ἕνα τῶν ἐφ' ἡγεμονίας. ὅτις ἐρῶν πῖνος τῶν ἐν ἄρα μείρακιον, καὶ φιλοφρονέμενος πρὸς αὐτὸν, φράζει τὴν ἐπιτοκίαν, κελδῶν ἀμελήσαντα τὴν ἄλλων ἐρατῶν, αὐτῶ μίνω πρὸς τὸν, ὡς ἐν τῶν ἡμερῶν ὀλίγων μεγάλῳ ἡγεμονίᾳ. ὁ δὲ μείρακιον ἐτέρω μὲν τῶν ἐρατῶν Αὐφιδίῳ μάλλον πρὸς πεποιθὸς, ἐκφέρει τὸν λόγον. ἀκούσας δὲ ὁ Αὐφιδίος ὅτι πλάγι καὶ γὰρ αὐτὸς μεπέχε τῆς ἐπιτοκίας Σερτώριον σιωμοσίας, οὐ μὲν οὖν τὸν Μάλλιον ἐγίνωσκε μετέχοντα. Περπέννας δὲ καὶ Γρακίνον καὶ πῖνας ἄλλους ὡν αὐτὸς ἤδει συνωμοτῶν ὀνομάζοντος τῶν μείρακιον, ἀφ᾽ ἄρα φραζέται, ὡς κενὸν καὶ ἀλαζόνος.

πρὸς ἐκείνον μὲν ἔξεφλαύειζεν τὸν λόγον, καὶ παρεκάλει τῶν Μάλλιον καὶ φραζέται, ὡς κενὸν καὶ ἀλαζόνος. αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Περπένναν πορευθεὶς, καὶ φράσας τὴν ὀξύτητα τῶν καμῶν καὶ τὸν κίνδυνον, ἐκέλευσεν ἐπιχειρεῖν. οἱ δὲ ἐπειθοῦντο, καὶ πρὸς τὰς ἀσκάσαντες ἀνδρωπὸν γράμματα χερμίζοντα τῶν Σερτώριον πρὸς τὸν ἄλλον.

ἐδήλου ἡ παρὰ μάλιστα νίκην ἴσους τὴν αὐτῆς στρατηγῶν,
 καὶ φόνον πολίων τῶν πολεμίων. ἐφ' οἷς τῶν Σερτωρίων ἀπολαύσεως
 οἶκος, καὶ θύοντος θυσίας, Περπένας ἐστάσιν αὐτῶν καὶ τοῖς
 παροῦσι φίλοις (οὗτοι ἦσαν ἐκ τῆς σιωμοσίας) ἐπηγγέ-
 λετο. καὶ πολλὰ λιπαρῶσας, ἐπέσειν ἐλθεῖν. αἰεὶ μὲν οὖν τὰ με-
 τὰ Σερτωρίου δεῖπνα πολλὰ εἶχεν ἀδῶν καὶ χάσμον, οὔτε ο-
 ρᾶν τι τῶν ἀγρῶν οὔτε ἀκροῦν ἑπομύοντος. ἀλλὰ καὶ τοῖς
 σιωμοσίας δὴ τὰ κείνοις καὶ αἰνυμένοις παιδῶν χερῶσιν καὶ φι-
 λοφροσύνης ἐδίξοντο. τότε ἡ τῶν ποτῶν μεσοῦτος, ἀρχὴν
 ἀψιμαχίας ἐπιβύοντες, ἀναφανδὸν ἀκροῦσιν ἐχρῶντο ῥή-
 μασιν. καὶ πολλὰ παρομοιοῦντο μύθων, ἠέλγαντο, ὡς πα-
 ρομοιωτῶν ἐκείνων. ὅς, εἴτε διεχραίνων τὴν ἀκροῦσιν, εἴ-
 τε τῶν ἀφ' ἑαυτῶν τῆς βραδυτῆς τῆς λαλίας, καὶ τῆς ὁδοῦ
 εἰσὶν ὀλιγωρία συμφορῆσας, μετέβαλε δὲ ῥῆμα τῆς
 κλισίας, ὑποῖον αἰεὶς ἑαυτὸν, ὡς ὁσὲν παρομοιοῦν οὔτε κατὰ
 κλισίαν. ἐπεὶ ἡ δὲ Περπένας φιλίῳ πινὰ λαβῶν ἀκροῦσιν καὶ
 μετὰ οὖν πίνων ἀφῆκεν ἐκ τῶν χερῶν καὶ φόρον ἐποίησεν, (ὁ-
 σὲν ἄλλοις σύμβολον) Ἀντώνιος ὑποκατακείμενος παῖσι
 παρῆκε τὸν Σερτωρίον. ἀνατρέψας δὲ τὸν πλὴν
 γῆν ἐκείνου καὶ σιωμοσίας, ἀπεπείσθη εἰς τὸν πόλεμον, κατ-
 ἔλαβε τὰς χεῖρας ἀμφοτέρων, ὡς μὴ δὲ ἀμυνομένον, πολ-
 λῶν παρόντων ἀποθανεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείστοι τῶν Ἰβήρων δι-
 ῆς ὄροντο, καὶ παρέδωκαν ἑαυτοὺς ὅτι παρομοιοῦσιν τοῖς
 παρὰ Πομπηίου καὶ Μέτελλον. τοῖς δὲ συμμεινῶσιν ὁ Περ-
 πένας ἀλαβῶν ἐπεχείρει τὴν ἀκροῦσιν. χερῶσιν δὲ τῆς
 Σερτωρίου ἀπολαύσεως ὅσον ἐναρμόνισαν καὶ φανερῶς
 ἡγεῖσθαι μὴτε ἀρχὴν μὴτε ἀρχῶσιν πεφυκῶς, Πομπηίῳ
 παρομοιοῦσιν καὶ ἀκροῦσιν οὐκ αὐτῶν, καὶ ἡγεῖσθαι
 ἀκροῦσιν, ὡς τὴν ἐχάτῳ ὑπομένειν συμφορῶν ἠ-
 γημονικῶς, ἀλλὰ τῶν Σερτωρίου χερῶσιν κείνων χερ-
 νῶς, ὑποκατακείμενος Πομπηίῳ δεῖξιν ὑποκατακείμενος καὶ μέ-
 γιστον ἐν Ρώμῃ διωκτῶν ἀπολαύσεως ὅτι τοῖς, καλοῦ-
 των Σερτωρίων εἰς Ἰταλίαν, ὡς πολλῶν πορῶσιν τὰ πα-
 ρόντα κινήσιν, καὶ μετὰ βαλεῖν τὴν πολιτείαν. ἔργον οὖν ὁ
 Πομπηίος οὐ νέας φρονεῖ, ἀλλὰ μάλιστ' ἀπολαύσεως καὶ κα-
 τῆρτυμῆσιν ἐργασίμων, μετὰ ἀπὸ τῆς ἀπὸ Ρώ-
 μῶν φόβων καὶ νεωτερισμῶν. τὰ μὲν γὰρ ὅτι τοῖς ἐκείνων,
 καὶ τὰ παρὰ μάλιστα τῶν Σερτωρίου σιωμοσίας ἀπολαύσεως κατ-
 ἔκαστον, οὔτε ἀναγνοῖς, οὔτε εἰσὶν ἔτερον. αὐτὸν δὲ τὸν Περ-
 πένας ἔτι τὰς ἀειλεῖ, φοβηθεῖς μὴ τῶν ὀνομαστῶν ἐξενεχθῆν-
 των παρὰ τῆσιν, ἀπολαύσεως καὶ ἀπολαύσεως ἡγεῖσθαι. τῶν δὲ τῶν
 Περπένας σιωμοσίας κείνων, οἱ μὲν ὅτι Πομπηίον ἀναρῶντες
 διεφθάρησιν, οἱ δὲ φθῶντες εἰς Λιβύην, ὑποκατακείμενος
 κατὰ κινήσιν. διεφυγε δὲ ὁσὲν πλὴν Αὐφιδίος ὁ ποτῶν
 Μαλλίῳ ἀπολαύσεως. ὁσὲν δὲ τῶν λαβῶν, ἡ ἀπολαύσεως, ἐν π-
 νταρῶσιν καὶ μὴ πένοντος καὶ μισθῶσιν κατὰ κινήσιν.

A Epistola victoriam cuiuspiam eius legatorum &
 hostium magnam stragem significabat. Quare o-
 uantem Sertorium & lati nuntii causa sacrifican-
 tem cum presentibus amicis (hi in coniuratione
 erant) inuitavit Perpenna ad cenam, multisque
 precibus obtinuit ut sibi condiceret. Cœnæ sem-
 per presentente Sertorio magna erant verecundia &
 honestate condita, quod nihil vel videre vel au-
 dire sustineret turpe, sed conuiuas pudicis & so-
 briis iocis oblectamentisque assuefecisset uti. Ibi in
 medio conuiuii exordium querentes iurgii, pro-
 palam incesta verba iecerunt, fingentesque se vino
 mersos, quo irritarent illum, multa designauerunt
 insolenter. Ille verò, vel quod licentia ista offen-
 deretur, vel quod mentem eorum loquendi tar-
 ditate & insolita dissolutione aduerteret, figura
 mutata accubitus supinum se collocauit, quasi non
 attenderet neque exaudiret ea. Ut verò phialam
 Perpenna accepit meri plenam, eamque inter bi-
 bendum è manibus dimisit, unde editus est stre-
 pitus, quod erat illis pro signo, Antonius, qui su-
 pra Sertorium recumbebat, ferit eum pugione.
 Ad idem circumagente se illo & parante exurge-
 re coniciens se in pectus eius, ambas occupat ma-
 nus. Ita quum non valeret vlla ratione se defen-
 dere, multis eum cadentibus est trucidatus. At
 Hispani plerique actutum ab his defecere, missi-
 que legatis in fidem se permisere Pompeii & Me-
 telli. Perpenna autem cum reliquis qui apud eum
 hauserunt aggressus est aliquid rei gerere. Vfus ap-
 paratu Sertorii hactenus, ut in eo turpitudinem
 suam & qui vir foret proderet, neque imperare se
 neque parere scire, in Pompeium incurrit. A quo
 breui obtritus & captus, ne nouissimam quidem
 fortunam, ut erat imperatore dignum, tulit: sed
 quum haberet in potestate chartas Sertorii, polli-
 cebatur Pompeio literas ostensurum se virorum
 consularium & principum vrbis Romæ manu ex-
 aratas, quibus Sertorium acciuerat in Italiam, mul-
 tos significantes esse qui presentem statum mo-
 uere, & res nouas auerent moliri. Verum Pom-
 peius haud iuuenilis mentis, sed solidæ & compo-
 sitæ fecit actum, quo urbem ingenti metu noua-
 tionibusque liberauit. Nam epistolas illas & codi-
 cillos Sertorii collectos omnes concremauit, eos-
 que neque ipse legit, neque permisit alium: Per-
 pennam verò properè interfecit, quod timeret, si
 nomina eorum edidisset apud aliquos, seditiones
 & motus existerent. Ex Perpennæ coniuratione
 alii ad Pompeium retracti & necati, pars in Afri-
 cam fugerunt, qui à Mauris sunt iaculis confossi.
 Nemo euolauit præter riualem Manlii Aufidium.
 Hic, vel quod non cognosceretur vel contemne-
 retur, in vico quoriam barbarico inops inuisusque
 conscruuit.

